A°. 1862. N°. 200.

VRIJDAG 22 AUGUSTUS.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

UTRECHT, Vrijdag 22 Augustus.

De mededeeling, die het kabinet van Turijn aan het Italiaansche parlement had te doen, heeft de verwachting teleurgesteld. De verdaging der zitting is daarin uitgesproken. Trouwens, reeds feitelijk had dit plaats gehad door het vertrek van de Zuidelijke leden. Ernstiger zijn echter de maatregelen, die *Ratazzi* heeft genomen, om het gezag te doen zegevieren: het eiland Sicilië is in staat van beleg verklaard; de vrijheid der drukpers is opgeheven; aan gen. *Cugia* zijn de meest onbeperkte bevelen gegeven; zelfs beweert men, dat generaal *Cialdini* met de uitgestrektste volmagten naar het eiland zal vertrekken, en dat de minister van marine het opperbevel over de Ital. vloot zal op zich nemen; de regering wil het uiterste wagen tegen *Garibaldi*, die tot rebel is verklaard. Dit alles bewijst, dat de krisis op haar hoogste punt is gekomen. Zal *Garibaldi* nu nog terugtreden? doet de regering geene inwilligingen, dan is het bijna niet te verwachten. En wat zal dan gebeuren? — Men ducht, dat *Garibaldi* van Catania er wel in slagen zal Kalabrië te bereiken; daar verzamelt een zijner luitenants nieuwe korpsen, en heeft de exdiktator zich aan 't hoofd er van gesteld, het kan niet missen, of bij zijne groote populariteit en de hulpbronnen, die hem ten dienste staan, zal hij de Rom. grenzen bereiken en overschrijden. Zal hij intusschen zijne magt hebben zien aangroeijen, door desertie van kon. troepen, of zal hij alleen door zijne vrijwilligers verzeld tegen over de Fransche troepen komen te staan? En zal dan het Fransche bezettingsleger *Garibaldi* en de zijnen, die strijders zijn en willen blijven voor *Victor Emmanuel* en Italië, terugslaan? De beantwoording dier vragen is nu nog niet mogelijk; 't is zeker wenschelijk, dat het zoover niet kome, en dat nog eene schikking tusschen *Ratazzi* en *Garibaldi* worde getroffen, of de laatste in eene aftreding van den eersten genoegzame voldoening en vertrouwen tevens in de toekomst erlange, om aan het kabinet van Turijn de vervulling van zijn wensch en die van geheel Italië verder te kunnen overlaten.

Uit Duitschland is het niet onbelangrijk berigt ontvangen, dat de koning van Hannover niet alleen de invoering van den katechismus heeft ingetrokken, maar dat ook de bijna beruchte graaf *Borries* als minister is ontslagen. De grond tot ongeregeldheden is daardoor niet alleen weggenomen, maar de aftreding van den impopulairen minister zal buitendien in Hannover groot genoegen verschaffen.— Dat in Duitschland daardoor de konstitutionele begrippen veel zullen winnen, kan men nog niet aannemen. Te Berlijn blijft de verhouding tusschen de liberale kamer en reaktionnaire regering nog niets goeds beloven. De zaak der nieuwe legerorganisatie vindt bij 't algemeen meer en meer tegenstand; de weigering van 't ministerie, om de benoeming van den Israël. dr. *Jutosinski* tot lector aan de normaalschool te Posen goed te keuren doet weder zien, hoe het Pruiss. ministerie niet alleen in naam, maar in werkelijkheid, reaktionnaire beginselen is toegedaan, en het slechts liberaliteit huichelt.

Te Warschau is de misdadiger, die een aanslag op 't leven van den grootvorst waagde, ter dood gebragt. 't Is te hopen, dat dit een afschrikkend voorbeeld zij voor anderen, en er een einde kome aan de politieke moordaanslagen, die sinds kort Polens hoofdstad onteeren.

De sinds gisteren ontvangen **Telegrafische depeches** laten wij hieronder volgen:

Warschau, Donderdag. *Jaroszynski* werd tot de galg veroordeeld. Het vonnis, door den grootvorst bekrachtigd, werd heden morgen ten 9 ure vóór de citadel ten uitvoer gelegd.

Turijn, Donderdag. In de zitting van den senaat en der kamer van afgevaardigden is een koninklijk besluit voorgelezen, waarbij de vergadering geprorogeerd wordt. Volgens het officieele dagblad, is de generaal *Cugia* benoemd tot buitengewoon kommissaris met de meest uitgebreide volmagt. Hetzelfde dagblad behelst eene proklamatie van *Cugia* aan de Sicilianen, waarin hij laat uitkomen, dat, in weerwil van de woorden des konings, van de uitspraak des parlements en de lankmoedigheid der regering, die de verdwaalden tijd wil geven om tot hun pligt terug te keeren, toch steeds gewapende benden, onder bevel van *Garibaldi*, na zich van een belangrijke stad te hebben meester gemaakt, voortgaan met in openbaren opstand tegen het goevernement te blijven, doch dat de regering besloten heeft een einde te maken aan een staat van zaken, die het lot van Italie in gevaar brengt.

Voorts wordt gezegd, dat Sicilië in staat van beleg verklaard is, en dat alle gewapende benden, elke oproerige beweging door kracht van wapenen zal worden bestreden en onderdrukt. Ook de vrijheid der drukpers is opgeheven. De kommandanten der troepen te Palermo, Messina en Syracuse zullen te gelijk met het militair, ook met het burgerlijk gezag bekleed zijn; hetzelfde dubbele gezag is aan de kommandanten der troepen te velde toegekend.

Men verzekert, dat de generaal *Cialdini* benoemd is tot militaire en politieke chef op Sicilië, met al de volmagt, aan den staat van beleg verbonden.

Men denkt, dat de minister van marine, *Persano*, het bevel over de vloot op zich zal nemen.

Turijn, Donderdag. Op Sicilië is de staat van beleg afgekondigd. De *Opinione* vermeldt bij gerucht dat *Nicotera* door *Garibaldi* tot prefekt van Catania zou zijn benoemd. Berigten uit Messina zouden doen gelooven, dat Catania geblokkeerd werd; andere berigten plaatsen de vloot te Trapani.

Hannover, Donderdag. Eene koninklijke verordening heeft het bevel tot algemeene invoering van den nieuwen katechismus ingetrokken, het vrijlatende dien te gebruiken naar men er toe geneigd is.

Hannover, Donderdag. Graaf *von Borries*, minister van binnenlandsche zaken, heeft zijn ontslag bekomen, en neemt heden afscheid van zijne ondergeschikte ambtenaren. Naar men zegt, zal de heer *von Wermuth* tot zijnen opvolger benoemd worden.

Parijs, Donderdag. Volgens de dagbladen zal de heer *Benedetti* tegen het einde van de week naar Turijn terugkeeren.

Het geschil tusschen *Omer-Pacha* en den Franschen konsul te Scutari is bijgelegd. *Omer-Pacha* heeft de verlangde koncessiën gedaan.

Belgrado, Donderdag.

Naar men verzekert, heeft *Garaschanin* zijn ontslag ingediend, dat nog niet is aangenomen. — De militaire attaché van het Pruissisch gezantschap te Weenen is te Semlin aangekomen.

Berlijn, Donderdag.

In de marine-kommissie heeft de min. *v. Roon* gister avond op *Harkort's* aanvallen geantwoord. De heeren *Kosch*, *Reichenheim* en *Bockum Dolffs* spraken tegen de voordragt, en wel, omdat het plan ontbrak tot oprigting eener vloot en eveneens geen plan was voorgedragen tot het vinden der middelen. Het verleenen der middelen, die nu verlangd werden, zeide hij, bond ook voor de goedkeuring van aangekondigde maar nog niet te overziene belastingontwerpen; voor verhooging van het budget van oorlog, voor zoover die, zelfs zonder reorganisatie, noodig mogt zijn, en voor meerdere uitgaven voor de marine was de kontribuerende kracht des lands niet toereikend. *Kosch* wees op de noodzakelijkheid van eene Duitsche vloot; *Bockum Dolffs* berekende, dat tot 1870 het te kort tot 70 millioen zou aangroeijen. De kommissaris van het ministerie van financiën verklaarde, dat de regering hoopte in de behoeften te voorzien zonder de bevolking te zeer te drukken. Hierop werden de algemeene diskussien gesloten. — De verwerping der voordragt wordt niet betwijfeld.

De gemeente-kommissie heeft besloten, de regering uit te noodigen tot het indienen der, ter uitvoering der grondwet vereischte, organische wetten over de hervorming der kreis- en gemeentewet. De regerings-kommissaris, verklaarde, dat de regering van plan is, de voordragten in de jongste wintervergadering gedaan, betreffende de landelijke policie, de opheffing van het schout-ambt en de kreisregeling onveranderd in de aanstaande zitting weder in te dienen.

Parijs, heden, Vrijdag.

De *Const.* zegt, dat het Fransche vaandel niet zal terugdeinzen voor bedreigingen, maar de dwazen zal verpletten, die niet tot stilstand zouden komen voor de vaan, die Italië bevrijd heeft. Dat ware eene droevige noodzakelijkheid, en de militaire, noch de politieke kwestie zou er een stap verder door komen.

— Z. M. heeft benoemd tot subst.-griff. bij de arrond.-regtb. te Leiden mr. *H. P. van Kaathoven*, griff. bij het kantonger. te Noordwijk; tot regterplaatsv. in de arrond.-regtb. te Nijmegen mr. *W. Francken* NGz., plaatsv. kantonr. en adv.; tot adsingen. van den waterstaat en 's lands burg. openb. werken in Ned. Indie de heeren: *M. K. Prins*, opz. 4. kl., *C. E. S. Verschueren*, buitengew. opz., en *A. C. Maas*, opz. 4. kl.

*— Gister heeft te Soestdijk bij H. M. de koninginmoeder een groot diné plaats gehad, waartoe vele militaire en burgerlijke autoriteiten van hier waren uitgenoodigd.

*— Men meldt ons uit Kuilenburg, omtrent de daar ter visie gelegde plannen en teekeningen van den staatsspoorweg, o. a. het volgende:

De geheele lengte van den spoorweg van Utrecht naar Kuilenburg zal bedragen 16885.70 el. Hij zal aanvangen nabij het station van den rijnspoorweg te Utrecht, en over of langs de bestaande baan van den rijnspoorweg loopen, tot voorbij den Vaartschen Rijn, alwaar de lijn zich ter regterzijde met een boog van den rijnspoorweg zal verwijderen. Verder is de spoorweg ontworpen, door de gemeenten Bunnik, Houten (beoosten de begraafplaats der Hervormden), Schalkwijk (bewesten het schoolhuis en de kerk der Hervormden), Tull en 't Waal (over den noordelijken Lekdijk tusschen paal 60 en 61 en door den Steenwaard), en over de Lek, benevens het veer te Kuilenburg, tot aan den zuider Lekdijk.

De brug is ontworpen met zeven openingen, elke van 57 el, in den dag, op den uiterwaard op den regter oever, onder Tull en 't Waal, met ééne opening van 80 el en ééne van 150 el wijdte in den dag, over de rivier, en met den onderkant der liggers, die de laatstgemelde openingen overspannen, op 16 el boven AP.

— Voor den metalen bovenbouw der spoorwegbruggen, waarvoor de voorwaarden in 't fransch moesten worden uitgegeven, omdat geene inlanders zouden inschrijven, hebben behalve eenige firma's uit Engeland, Frankrijk en België, ingeschreven de wed. *Sterkman* te 's Hage, de firma *P. v. Vlissingen en Dudok v. Heel* te Amsterdam, en de Nederl. maatsch voor spoorwegmateriëel.

— Het te Tilburg op te rigten stationsgebouw, waarvan de aanwijzing reeds plaats heeft gehad, heeft veel overeenkomst met dat van Utrecht. Het terrein is zeer uitgebreid.

— Omtrent de bewegingen in het kamp bij Milligen wordt weder gemeld:

Maandag hadden er in tegenwoordigheid van eenige Pruiss. officieren groote manoeuvres in het vuur plaats. De troepen rukten uit, marcheerden den grindweg naar het Uttelermeer en Harderwijk over en formeerden op de Meerveldsche heide een leger in voor- en achterhoede, met het centrum. De voorhoede werd weldra door een vermeenden vijand teruggeslagen en nu trok het centrum op, om dezen zoo mogelijk tot wijken te brengen, terwijl de achterhoede langs en door de Meerveldsche bosschen marcheerde, om hem in den rug aan te vallen. Het gelukte den troepen hun doel te bereiken en de vijand trok zich terug in Garderen, waar hij zich versterkte en in veiligheid waande. Doch de onzen zetten hem nu na en begonnen het beleg voor Garderen te slaan, dat met de meeste vlugheid en in juiste bewegingen geschiedde. In allerijl had elk de aangewezen stelling ingenomen en niet lang duurde het of de plaats werd door het kanon- en geweervuur bestookt. Toen dit niet hielp, werd bevel gegeven tot het stormloopen. De stormmarsch werd geblazen, alles was gereed tot de attaque en de zege blonk reeds in het verschiet.... .. daar verbood — niet de overgave der belegerde vesting, of de onderwerping van den vijand, maar — de tijd, om den stormloop te doen.

Bij al de manoeuvres was Z. K. H. de Prins, opperbevelhebber, tegenwoordig, maar het was allerongunstigst weder, de regen viel bij stroomen neder, zoodat de tiraljeurs hunne geweren niet konden lossen en de meesten ketsten, en de troepen des middags 1 ure in door en door natten toestand naar hunne tenten terugkeerden. De prins vereenigde de Pruiss. officieren nog op een dejeuner,

waarna deze vertrokken.

Dingsdag geschiedden brigade-évolutien. Bij elke brigade waren ingedeeld een reg. kavallerie, eene batterij veld-art. van 4 stukken en eene sektie rijdende artillerie. Bij de tweede brigade was de prins *van Oranje* tegenwoordig, terwijl het kommando over de eerste brigade was opgedragen aan den gen.-maj. *Happé*.

Eergister Woensdag was eene herhaling der gemelde positien en van hetgeen den vorigen dag was verrigt, echter met uitzondering, dat eene sektie à 4 pd. en eene sektie à 12 pd. veld- en eene sektie rijdende artillerie bij de brigades werden ingedeeld.

— Te Oldenbroek moet voor het lidmaatschap van een lid der prov. staten herstemming plaats hebben tusschen de heeren *v. Asselt*, not. en mr. *Weerts*, burg. te Epe, die 126 en 100 st. op zich vereenigden.

*— In de gisteren gehouden gemeenteraadszitting is ingekomen eene missive ten geleide der koninkl. goedkeuring van de verordening tot heffing der gasregten tot ult. Dec. 1865.

Verder is op zijn verzoek eervol ontslag verleend aan den hulponderwijzer *L, A. C. v. Beest*. en in zijne plaats op een traktement van *f* 300 benoemd, *J. E. Fischer*, terwijl ook voor de hulponderwijzers *v. Balen*, *Boortsma*, *Stomp* en *Koelman* traktementsverhooging tot *f* 300 is voorgedragen.

Tot sub-ontvanger der belastingen aan het kantoor der Waardbarrière is benoemd *A. W. N. v. Straten*, op een traktement van *f* 1000.

Op het rekest van den heer *Reede*, tot het bouwen eener villa bij de Maliebrug, is goedgunstig beschikt.

Door de komm., benoemd voor de zaak der stedelijke zangschool, is rapport uitgebragt, konkluderende tot instandhouding, behoudens de noodige wijzigingen, en tot het benoemen van een onderwijzer, op een traktement van *f* 1000.

— Te Leeuwarden is dr. *Meursinge* tot lid van den raad gekozen met 275 st., tegen den heer *Oosterhoff* die 132 st. had.

— Te Middelburg moet voor een lid van den gemeenteraad herstemd worden tusschen jhr. mr. *A. W. Snouck Hurgronje* en mr. *D. A. Berdenis v. Berlekom*. Te Groningen moet voor een gemeenteraadslid herstemming plaats hebben tusschen den hoogl. *Jonckbloet* en dr. *Tresling*.

— Te Leerdam zal door de heeren *Schalij c. s.* eene gasfabriek worden opgerigt.

— Naar men verneemt, bestaat het plan, om aan de stads teekenschool te Bergen op Zoom eene industrie-school op kleine schaal te verbinden.

*— Uit Rio de Janeiro wordt ons van bijzondere zijde medegedeeld:

»De algemeene vergadering heeft het voorstel aangenomen, betreffende de invoering van het metrieke stelsel, wat betreft de lengte-, vlakte-, inhoudsmaten en het gewigt.

»Door een gelukkigen zamenloop van omstandigheden hadden kort te voren de Oostelijke kamers (Banda Oriental) gelijk vroeger die van Buenos Aires en Chili een gelijken maatregel genomen, zoodat er eerlang één enkel stelsel van maten en gewigten in bijna geheel Z.-Amerika zal bestaan. Van hoeveel waarde dat is voor handel en nijverheid behoeft niet gezegd te worden."

— Aan een brief uit Tanawangko (Minahassa, Celebes) ontleenen wij de volgende opmerking:

»Waarom zijn het toch alleen de Amerikanen, die van de schoone en goedkoope gelegenheid gebruik maken, om walvisschen of kachelotten in deze wateren te vangen? Vijf, zes en meer schepen doen jaarlijks zeer goede zaken. Een Amerikaansch zeekapitein, vroeger rijk door de walvischvangst, maar te lande achteruitgegaan, koos dadelijk weder zijn vroeger beroep, om zich te redden. De visschen zijn thans weder op deze kusten — April tot Oktober — en onlangs een togtje van hier naar Menado doende, zag ik er onder weg niet minder dan vier. Voor twee jaren speelden zij geregeld 's avonds voor deze plaats. — Zou Nederland hiervan geen partij kunnen trekken?

Rott. Ct.

— Het 12tal Herv. predikanten, ter vervanging van Ds, *Hoevers*, te Leeuwarden bestaat uit de HH.; *Moens*, te Sneek; *ter Haar*, te Nijmegen; *Oudegeest*, te Maurik; *Hugenholtz*, te Renswoude; *Beekman*, te Joure; *Pantekoek*, te Schiedam: *Acquoi*, te Koog a/Z.; *de Veer*, te Delft; *Steen*, te Delden; *de Mazure*, te Bennebroek; *Rauwenhoff*, te Zaltbommel en *van Duyll*, te Broek in Waterland.

— Naar men verneemt heeft het Z. M. den Koning behaagd, de doodstraf door het provinciaal geregtshof van Gelderland aan *Berend van de Pol*, *Karel Koetsveld* en *Cornelisje van Schipbroek*, huisvrouw van *Karel Koetsveld*, ter zake van vergiftiging opgelegd, te verwisselen in eene tuchthuisstraf van twintig jaren ieder.

— De arrond. regtb. te Middelburg, heeft Dingsdag den uitgever van het weekblad *de Ekster* veroordeeld tot 1 maand gevangenisstraf, eene geldboete van *f* 50 en ontzetting van zijne burgerschapsregten gedurende den tijd van 3 jaren, wegens het plaatsen van een artikel dat laster bevatte tegen een bepaald persoon. *Hbl.*

— Het zangersfeest te Alkmaar is Dingsdag goed geslaagd; trouwens met gunstig weder liep alles goed. De zangers, meerendeels per stoomboot aangekomen, werden namens de hoofdkommissie verwelkomd door haren voorzitter, jhr. *de Dieu Fontein Verschuir van Heylo*, waarna de eerewijn werd geschonken en de medewerkenden een herkenningsteeken ontvingen. Daarna ving de repetitie aan in het feestlokaal op de Paardenmarkt. De heer *Wollschläger* had daartoe zijn cirque afgestaan, dat, door bevloering der manège en het maken van een orkest over de geheele breedte van het tooneel en de stallingen, zoo doelmatig mogelijk was ingerigt en met de stedewapens en namen der liedertafels, alsmede met een overvloed van groen en bloemen versierd was. Des avonds ten 6 ure trokken de zangers met hunne banieren, geleid door de muziekkorpsen der schutterij en van den heer *Stumpff*, van het stadshuis door een deel der stad in optogt derwaarts en begon de uitvoering onder dir. van den hr. *Heinze* Het orkest bestond uit 250 zangers en instrumentalisten. De geheele uitvoering was zeer verdienstelijk en verwierf herhaaldelijk de bijvalsbetuigingen van het talrijke publiek, dat het gebouw vulde.

Na afloop van 't koncert ging men in 't wapen van Amsterdam het feest voortzetten, waarbij heerlijk weder de muziek van *Stumpff* velen tot laat in de tuin deed vertoeven, terwijl in de zaal de dans met warmte werd volgehouden.

— Op het feest te Antwerpen was Maandag het harmoniegezelschap *Euterpe* uit Dordt tegenwoordig, en is er met bijzondere welwillendheid ontvangen. Des avonds bragt het gezelschap eene serenade bij den burgemeester, waar ook de min. van binnenl. zaken was, en waar men allerhartelijkst werd gerecipieerd. De heeren *Bredius* en *de Jongh* waren de tolken der gevoelens van *Euterpe* waarop de dichter *Beers* namens den burgemeester antwoordde.

— De goedkoope treinen gaan thans in alle rigtingen; terwijl duizende Amsterdammers daarmede naar Zeist of Arnhem gaan, trekken anderen naar 's Hage, en gaan daarentegen Hagenaars naar Rotterdam of Amsterdam. Woensdag kwam weder een 15-honderdtal personen uit Amsterdam en Haarlem naar 's Hage, en verschaften aan de residentie vrij wat drukte.

— De *Petit Courrier de la Haye* deelt eenige bijzonderheden mede wegens den vrijen Negerstaat Liberia en zijnen tegenwoordigen president, den heer *Stephen Allen Benson*, die zich sedert eenigen tijd in Europa en thans bepaaldelijk in Nederland bevindt.

De heer *Benson*, zegt genoemd blad, is van Afrikaansch bloed en, op zesjarigen leeftijd, van Maryland naar Liberia gezonden. Hij heeft gedurende zijn leven de grootste lotswisselingen doorworsteld; door de inlandsche Negers in Afrika gevangen genomen, had hij de hardste beproevingen door te staan: later ziet men hem zich onderscheiden als koopman, daarna wordt hij achtervolgens als lid van den wetgevenden raad, als regter en vice-president der Republiek gekozen; als bekleeder van de laatstgemelde waardigheid vervult hij tevens het voorzitterschap van den wetgevenden raad. Somwijlen wordt hij aan 't hoofd geroepen der troepen, uit vrijwilligers bestaande, om de aanvallen der vijandige Negers af te weren; zijne diensten in het burgerlijke en militaire doen hem bij herhaling tot president der Republiek verkiezen; reeds tot driewerf toe was de heer *Benson* telkens voor twee jaren tot die waardigheid verheven, toen hem in Januarij jl. voor de vierde maal als zoodanig de teugels der regering werden toevertrouwd.

De heer *Benson* werd, bij zijn bezoek te Londen, tot een der kommissarissen voor de wereldtentoonstelling aldaar benoemd, en hij werd in die hoofdstad, gelijk allerwege waar hij zich in Engeland in het publiek vertoonde, en later in Duitschland, met blijken van de grootste belangstelling ontvangen. Hij heeft twee zijner zonen op een beroemd instituut van onderwijs in het noorden van Duitschland ter school gelegd, ten einde ze aldaar eene opvoeding, overeenkomstig de eischen des tijds, te doen erlangen.

De republiek Liberia is, zoo men weet, een 30tal jaren geleden door de Vereenigde Staten gesticht, en wel, door het vestigen aldaar van vrije negers. De uitgestrektheid van de kust dier Republiek is 600 mijlen, tusschen Siera Leona en de kust van Guinea. De bevolking beloopt thans 500 tot 600 duizend inwoners, waarvan twee derde inlandsche negers, die voor de beschaving gewonnen zijn. Zij leven onder een zeer vrijgevige staatsregeling; onderwijs en nijverheid maken onder de bevolking groote vorderingen, gelijk o. a. door de tentoonstelling te Londen blijken kan. Liberia is een beschaafde neger-maatschappij, die in hare wording is, en, gelukkiger dan Haïti, aan de edelmoedigste gevoelens haren oorsprong te danken heeft. Men ziet onder de van daar op de tentoonstelling ingezondene voorwerpen aan de eene zijde de eigenaardige voortbrenselen van het tropisch klimaat, ivoor, palmolie, enz., maar toch ook zoodanige, die van 's menschen bewerking en beschaafden toestand getuigen. De president van Liberia laat op ieder die zich met hem onderhoudt den gunstigsten indruk achter van die jeugdige beschaving der neger-maatschappij, waarvan hij de hoogste uitdrukking is.

— Dezer dagen eene hoogst belangrijke verzameling historiepenningen en munten naziende, heeft men te Rotterdam eene penning gevonden, die om zijne buitengewone zeldzaamheid, zoowel als om zijne belangrijkheid, eene uitvoerige vermelding verdient. Het was een penning ter gedachtenis aan den moord der *de Witten;* aan de eene zijde vertoont hij de borstbeelden der broeders, en aan de keerzijde een vierkant met een treurengel aan elke zijde en onderaan een doodshoofd. Op dit vierkant is gegraveerd: Spiegel onses tijds aen de twee heeren *Jan* en *Cornelis de Wit* den 20 Augusti anno 1672, terwijl het vierkant zelf een deurtje vormt, dat toegang geeft tot een verborgen kastje en, opengedaan, aan de binnenzijde het voorval te Chatham (gegraveerd) vertoont. Verder vindt men twee kleine losse zilveren plaatjes, op welke 4 tafereelen van den moord gegraveerd zijn, terwijl het geheel besloten wordt door een gegraveerd portret van *Jan de Wit* tegen den achtergrond of het beschot van het kastje.

Deze penning schijnt zóó zelfs aan *van Loon* onbekend gebleven te zijn. Voor zooverre bekend, is hij in geen katalogus van penning-verzamelingen te vinden.

N. R. Ct.

— Men meldt, dat de gevreesde keelziekte, te Heteren woedende, in het gezin van Ds. *Jonckers* aldaar van de 10 aangetaste kinderen zes heeft doen bezwijken.

— Te Broek in Doniawerstal hebben 3 vermomde personen bij den rentenier *de Vries* in den nacht van 12 op 13 Aug. ingebroken. Zij hebben de dienstmeid op den grond geworpen en geblinddoekt, den blinden bewoner ook op den grond geworpen, nadat zij door voorgeven van brand in huis waren geraakt. Onder bedreiging van moord en met verwonding hebben zij onderscheiden voorwerpen gestolen.

WATERHOOGTE.

Arnhem. 21 *Aug*. 1 35 El + AP. 8,30. Gev. 5 d.

Nederlandsche Letterkunde.

I.) *Galerij van beroemde Nederlanders uit het tijdvak van Frederik Hendrik.* — II.) *Verhandelingen, nagelaten kleine Opstellen en verspreide Schriften, door Dr. L. G. Visscher, Hoogleeraar aan 's Lands Universiteiten te Leuven en Utrecht.* — Uitgaven van L. E. Bosch en Zoon, 1862.

I.) — Mr. *Jacob van Lennep* heeft de XVII eeuw, dat schitterend tijdvak onzer rijke geschiedenis, en waarin hij zoo geheel op zijn gemak 't huis is, op nieuw naauwkeurig van nabij bekeken, en in een prachtwerk, keurig, op schoon papier gedrukt en fraai gebonden, voor het Nederlandsche publiek eene galerij van dertig beroemde mannen en vrouwen geopend, die ten sierraad verstrekten niet slechts van de glans-époque, waarin zij leefden, maar voortdurend zijn en blijven zullen de grootste kroon, waarmeê door hen Nederland praalt en gerust den wedstrijd durft aanvaarden met wat het overige Europa, vroeger en later, uitstekendst geleverd heeft op het gebied van wetenschap, kunst, vernuft en smaak. De heeren *Herman ten Kate* en *Willem Hoevenaar* hebben hun degelijk teekentalent aan de *Illustratie* van dezen schoonen bundel loflijk ten beste gegeven, en aan de verschillende historische schetsen, hier door *van Lenneps* meesterhand geleverd, even zooveel *portretten* dier celebriteiten toegevoegd, zoodat dit een en ander een geheel vormt, waardig om geplaatst te worden in elken salon, waar onze *beau-monde* bezoek ontvangt, ook van *vreemdelingen*, thans zoo gemakkelijk door het stoomvervoer onze landpalen binnengeleid, en die zeker in onze deftige woningen dan niet eigenaardiger kunnen ontvangen worden, dan in het solide gezelschap van die klassieke voorouders, wier namen niet binnen Hollands beperkte grenzen zijn gebleven, maar ook daar buiten met eere bekend zijn, vooral sedert *Engeland* en *Amerika*, door talenten als een *Motley* en een *Macaulay*, zich ten taak gesteld hebben, den roem te verbreiden en historisch te staven van het onsterfelijke Oud-Nederlandsche Gemeenebest. — Het is vooral als een aanwinst voor de élegante étagère-bibliotheken onzer gezellige visitekamers, dat wij deze, in de daad even sierlijke als degelijke uitgave der Utrechtsche firma *L. E. Bosch & Zoon* allen met nadruk aanbevelen, die er fier op zijn, tot een voorgeslacht te behooren, dat, hoe kernachtig en het geestig bij herhaling geschetst, door de pen en het penceel van mannen, zoo deugdelijk als zij zijn, die deze rijke galerij hebben aangelegd en geïllustreerd, — toch nog altijd stof in overvloed blijft opleveren tot telkens weêr nieuwe beschouwing en waardering van het eigenaardig karakter, dat er den eeuwig-glansrijken stempel der onovertreffelijke originaliteit onuitwischbaar op heeft gedrukt.

II.) — Onder de geestige mannen, die het hooger onderwijs in ons vaderland, tot over de helft der thans loopende eeuw, met glans beoefenden, bekleedde wijle de Utrechtsche (vroeger Leuvensche) Hoogleeraar *Visscher* eene eerste plaats. Die hem van nabij persoonlijk kenden, zullen allen, voorzeker, uit éénen mond getuigen, dat men moeilijk kon bepalen, wat van beiden zich verder uitstrekte, zijn *humor* of zijne *wetenschap*, terwijl, gewis, nie-

rand ooit meer dan hij die twee zeldzaam vereenigde gaven zóó met elkaêr in harmonie wist te brengen, dat door de luim der inkleeding altijd de ernst van de zaak noodwendig diepe wortelen bij hoorders en lezers schieten moest. — De Firma *L. E. Bosch en Zoon* te *Utrecht*, heeft dezer dagen, eenige vellen druks in 't licht gegeven, die, vooreerst, in een twee-en-dertigtal bladzijden hulde brengen aan de nagedachtenis van den Man, die ruim dertig jaren lang, het Professoraat bekleedde in de Nederlandsche Geschiedenis, Taal- en Letterkunde, welke vakken hij allen met eene menigte nuttige schriften heeft toegelicht en gediend. — Dat gedeelte van dit merkwaardig werk bevat onderscheidene biographische en bibliographische aanteekeningen, den Hoogleeraar *Visscher* betreffende, en die als tot eene waardige Inleiding dienen op een zestal gewigtige onderdeelen van dezen bundel, handelende over *Tyl Uilespiegel*, over den *Cellebroers* of *Matthijs Lollaerd* (A°. 1380), over *Margaretha van Oostenrijk*, de Goevernante der Nederlanden (A°. 1506—1519), over den *Moord van Naarden*, (A°. 1573), over het *Nederlandsch Staatsbestuur onder den Koning van Spanje*, en, eindelijk, over dat zelfde Bestuur *gedurende den opstand der Nederlanders tegen dien vorst*. Dit alles is met een tal van aanteekeningen opgehelderd en verrijkt, uitmakende, in het geheel een fraai boekdeel van 224 bladzijden, netjes gedrukt en zuiver gekorrigeerd, welk een en ander de heeren uitgevers te *Utrecht* alle eer aandoet en een billijk uitzigt geeft op een redelijk debiet. Wij zeggen, *redelijk*, want bij ons te lande is, voor degelijke werken toch nog weinig sukzes, en durven de meeste uitgevers er zich maar zelden aan wagen, onzeker zelfs als ze zijn, of de papier- en drukkosten wel zullen worden goedgemaakt: van een belangrijk *honorarium* kan zelden of nooit bij zulke *boeken* sprake wezen. »*Les misérables*" in Frankrijk zijn er beter aan toe, dan de letterkundigen hier te lande; doch, dáárom des te meer eere den Uitgevers, die de mannen van de pen en tegelijk het publiek in staat stellen, beiden, om iets goeds te doen, den een door het schrijven, den ander door het zich aanschaffen van iets dat waarde heeft en aanspraak mag maken, om voor de toekomst te blijven bewaard. Dit is werkelijk het geval met de twee bundels, welke wij hier aanduidden en waarop wij bijzonder vestigen de aandacht van het in belangrijke lektuur deelnemende Algemeen.

III.) — *Faradays lessen over de Physische krachten en haar verband tot elkaâr.* — IV.) — *Lessen over de Natuurwerkingen;* — beide door Dr. *J. H. van den Broek*, te *Utrecht*, uitgegeven bij *J. G. Broese*; A°. 1861 en 1862.

De Wet op het *Middelbaar Onderwijs*, van den Minister *Thorbecke* staat op het punt, om de Nederlandsche maatschappij in te treden, en ons volk te brengen tot het helder bewustzijn van de behoeften dezer eeuw van beweging, op natuur- en scheikundig gebied; en zoo zal weldra in duigen vallen dat dwaze zamenstel van het Grieksch en het Latijn met de beginselen der Lokomotief, van den Telegraaf en de Photopraphie, in *dezelfde* athmospheer te zaam gebragt, tot schade onderling van elkander, en waaruit niets anders geboren kan worden, dan halfbakken Litteratoren en misbakken Wiskunstenaars, beiden verstikt in de anders, op zichzelve, zooveel en zoo krachtig leven in zich voerende wetenschaplijke kiem van een *goed* georganiseerd *Gymnasium*, welks werkkring, zoo wij hopen nu óók wel spoedig zal bepaald worden door de Wet, die voor het *Hooger Onderwijs* is bestemd.

Intusschen kunnen wij, onder het hoopvol wachten, niet genoeg prijzen den loffijken ijver van de *Steyn Parvé's*, de *van der Burgten*, de *Logemanten* en de *van den Broeken*, die allen te zamen reeds voor jaren de hand geslagen hebben aan den ploeg, die door den ijzerharden bodem onzer nationale vooroordeelen moest gedreven worden met eene kracht, toereikend om er voor de toekomst een vruchtbaar zaad der industrie in te kunnen doen ontkiemen, waaraan ten minste het nageslacht zich nuttig en aangenaam voeden kan.

De heer *van den Broek* heeft het dubbele voorregt van de beoefening der theorie en tevens van de praktijk zijner grondige natuurkundige studiën. Wat hij op het *bespiegelend* terrein als genoegzaam zeker bewezen kan aannemen, brengt hij vervolgens in zijne lessen aan 's Rijks Kweekschool van Militaire Geneeskundigen op het veld der *proefneming* over, en dáár komt hij dan, al sprekende en al handelende, tot de aanschouwing van het leven der natuur; en zoo doende is voor hem de stellige overtuiging geboren, dat *Faraday's* methode het op alle andere verre wint, dewijl zij *handtastelijk* en *zigtbaar* voorstelt, wat de theorie der Wetenschap in het dorre afgetrokkene maar moeijelijk laat verstaan. Als een vervolg — om zoo te zeggen — op des beroemden Engelschmans voortreffelijke verhandeling over de *Physische Krachten*, door *Dr. van den Broek* met eene fraaije voorrede, tot inleiding bij het Nederlandsche publiek voorzien, geeft de geachte Utrechtsche Docent ons zijne lessen over de werkingen der natuur, een volledige kursus, met al de daarbij voorkomende proeven en verschijnsels, door figuren in den tekst afgebeeld. — Niet alleen *hooren*, maar ook *zien*, wordt er vereischt, vooral voor jonge menschen, die gaarne diepe indrukken ontvangen, gelijk noodig zijn in 't bijzonder waar het *abstrakte* wetenschap geldt. — Gelukkig, voorwaar zij, die het voorregt mogen genieten van een *mondeling* onderrigt, zoo uitstekend als dat van den heer *van den Broek*; doch voor wie dat privilegie niet bleef voorbehouden, is de uitgave van diens Geleerden werk eene groote winst; en, zoover wij hebben kunnen nagaan, is er maar weinig aan te merken op de wijze, *hoe* de Natuurkunde door hem theoretisch-praktisch behandeld wordt. — De beide door ons hier aangeduide Boekwerken zijn onmisbaar voor hen, die zich met het onderwijs der Physika in Nederland bezig houden, hetzij ze leermeesters of leerlingen daarin zijn. Om, zooveel mogelijk, de algemeene verspreiding, te bevorderen, heeft de geachte Utrechtsche Uitgever, de heer *Broese*, zijn Auteur de dienst bewezen van voor een allerkeurigst toegerust werk, zoowel wat papier en druk, als plaatfiguren betreft, een betrekkelijk zéér geringen koopprijs te zetten, te weten, *Faraday's Lessen* voor nog geen drie gulden, de driehonderd bladzijden druks, door zeventig gravuren toegelicht; terwijl de eigenlijke *kursus* van Dr. *van den Broek* nog geen vier gulden kosten zal, voor de twaalf afleveringen, die een geheel vormen, waaruit aankomende onderwijzers en onderwijzeressen — bepaald bij het uitzigt op de eerlang in werking tredende Wet op het *Middelbaar Onderwijs* — het hoogste nut kunnen trekken, en voorts ook een ieder, die de thans meer dan ooit noodige kennis op het natuurgebied wenscht te verkrijgen, een volledig licht putten kan.

Met het oog op de voortreffelijkheid der beide hier bedoelde Werken, en in de vaste overtuiging, dat het beschaafde Publiek ons dank zal weten, dat wij er, met nadruk, de algemeene aandacht op hebben gerigt, sluiten wij deze eerste aankondiging er van, ons voorbehoudende, om op den *Leerkursus* van Dr. *van den Broek* nog nader terug te komen, wanneer die in de Uitgave tot meerdere uitgebreidheid zal zijn gebragt.

D. Dr. W.

WEENEN, 19 Augustus.

Zeventien personen zijn ter gelegenheid van 's keizers jaardag tot ridder van het Gulden kruis benoemd. Dit brengt een aardig sommetje in aan den griffier der orde, wien elk der benoemden driehonderd gouden dukaten betalen moet, welke meestal in gouden snuifdoozen gezonden worden.

In een der tabaksfabrieken van den staat zijn 200,000 cigaren gestolen, hetgeen een verlies van 10,000 fl. oplevert. Vier werklieden zijn reeds gearresteerd.

BERLIJN, 20 Augustus.

De ministers van financiën en buitenl. zaken hebben den regeringspresidenten in eene cirkulaire te kennen gegeven, dat er maatregelen genomen zijn, om, bij wijze van proefneming, gratis een kursus in de statistiek voor staatsbeambten te openen.

De *Allg. Preusz. Ztg.* zegt, dat de geruchten over ontbinding der Kamer en oktroijering eener kieswet en over een besluit betreffende de kosten der vervanging van de tot afgevaardigden gekozen ambtenaren, van allen grond ontbloot zijn.

De *Kreuzztg.*, die een tegen het ministerie gerigt artikel van de *Saturday Review* bestreden en wederlegd heeft, is tot 10 thlr. boete veroordeeld, wegens de opname van een gedeelte van dat artikel.

De *Kölnische Zeitung* is sedert 28 Julij 12 maal in Frankrijk in beslag genomen. In 22 dagen werd dit blad slechts 10 maal uitgegeven.

Te Bruchsal, nabij het station, is de wagon vóór die, waarin de koning van Wurtemberg zat, uit het spoor geraakt en omgeslagen, zoodat ook de koninklijke wagon begon over te hellen. Gelukkig was de trein nog niet in vollen gang en kon men, door hem dadelijk te doen stilhouden, verdere ongelukken voorkomen.

Warschau heeft zijne bibliotheek van 17,000 boekdeelen, die in 1831 werden verbeurd verklaard en naar Petersburg opgezonden, thans terug bekomen. — De moordenaar *Rzjonca* heeft bekend, dat hij na *Jaroscynski* en *Ryll* door het lot was aangewezen, om *Wielopolski* aan te vallen.

LONDEN, 20 Augustus.

Te Dover is gister het portret ontvangen van *Palmerston* in zijn kostuum van warden of the cinque ports, en versierd met de insigniën van de Kousebandsorde. Het portret is geplaatst naast dat van *Wellington*. Lord *Palmerston* heeft eene lange redevoering gehouden in antwoord op het door den gemeenteraad hem aangeboden adres. »Mijn grootste voldoening," zei hij o. a., »is, te weten, dat mijne gedachtenis in de jaarboeken mijn lands gepaard zal zijn aan die van den doorluchten krijgsheld, van wien wij kunnen zeggen, dat wij in de Engelsche geschiedenis geen man vinden, die aan zijn vaderland en aan de wereld grooter diensten bewezen heeft dan hij."

Een nieuw schandaal houdt de eerste standen in Londen bezig. Een jong mensch, *William Roupell* genaamd, kreeg ongeveer 6 jaren geleden, bij het overlijden zijns vaders het beheer over ongeveer 320,000 p. st. of bijna 4 millioen hollandsch, uit krachte van een kodicil, waarbij het geheele bedrag aan de weduwe werd vermaakt, doch met den zoon als eenigen wil-uitvoerder, hetgeen uithoofde van de ingenomenheid der moeder met dezen zoon, bijna gelijk stond als had hij het vermogen geërfd. Kort daarop werd *William Roupell* tot lid van het parlement gekozen, als vertegenwoordiger van het kerspel Lambeth, door de liberale partij, welke verkiezing hem *f* 96,000 kostte. Hij sprak weinig of in het geheel niet in het parlement, doch was te meer daar buiten bedrijvig met het verspillen van gelden, b. v. het aanleggen van een bijzonder fraai park buiten Londen, tusschen twee rijen prachtige woningen, en dat algemeen onder den naam van *Roupell-Park* bekend is (en ongeveer *f* 50,000 hollandsch aan huur opbragt). Een door grootte en bouworde zich onderscheidende woning was bestemd voor het jonge parlementslid van 25 of 26 jaren, wanneer hij in het huwelijk mogt treden. Tegen het einde van 1861 verspreidden zich echter geruchten omtrent het minder gunstige der financiën van den jongen *Roupell*, en in Maart 1862 begaf hij zich naar het vasteland; zijn park moest worden verkocht. Spoedig kwamen er zaken van ernstiger aard uit. *William* was slechts een natuurlijke voorzoon, en de oudste zoon heeft dezen broeder aangeklaagd; hij is beschuldigd van meineed, van wilsbeschikkingen, eigendomsbewijzen enz. enz. vervalscht, vernietigd, ontvreemd of verruild te hebben, en van valsche handteekeningen. Hij heeft alles, met opheldering van bijzonderheden, onmiddelijk bekend, en is dus in verzekerde bewaring gesteld.

Er is plan onder de arbeidende klassen, de inzameling van een *Garibaldi*-penning te bewerken. Dit is te opmerkelijker, daar de armoede in de katoendistrikten zoo groot is, en de arbeiders van het land in de groote steden komen, om onder het zingen van psalmen te bedelen. Dit neemt zoo toe, dat er maatregelen tegen zullen moeten genomen worden.

De *Dover Chronicle* berigt, dat eene dame aldaar in zee is gewaaid, doordien de wind in hare krinoline sloeg, zij werd door een matroos gered.

In Tenessee, Kentucky en Missouri vertoonen zich tegenwoordig talrijke benden *guerilleros*, onversaagde kerels en onverbiddelijke vijanden der Unie, die niets ontzien wat maar aan Uniegezinden behoort of met hen in betrekking staat. Onder de chefs heeft zich vooral zekere *Jeremiah Hoy* onderscheiden door zijne stoutmoedigheid en wreedheid. Zijn naam was een schrik geworden in het land, en lang was hij uit de handen der Noordelijken gebleven, doch eindelijk werd hij verraden en viel in hunne magt. Voor den krijgsraad zeide hij: »Ik ben secessionist met hart en ziel; ik heb gestreden voor de regten en de onafhankelijkheid van het Zuiden, gelijk ik mijn pligt achtte. Ik ben nu in handen mijner vijanden; laat hen over mijn leven beschikken zooals zij mogen goedvinden. Ik ben bereid te sterven voor de zaak der republiek." Hij werd veroordeeld tot den kogel. In het zwart gekleed, werd hij den 28 Julij door eene kompagnie ter strafplaats nabij Leavenworth geleid. Dadelijk knielde hij neer en uitte een lang gebed. Hierop stond hij fier op en sprak met veel kalmte: »Ik acht mij gelukkig, mijn bloed te storten voor de groote zaak van het Zuiden. Het spijt mij, dat ik niet meer heb kunnen doen voor de onafhankelijkheid mijns lands. Maar wat ik niet heb kunnen doen, zal een ander doen, met evenveel energie en gehechtheid als ik. De gekonfedereerde republiek kan rekenen op de onbedwingbare vaderlandsliefde harer burgers. Zegevierend zal zij uit den tegenwoordigen strijd komen. Ik sterf tevreden, want ik weet, dat mijn dood gewroken zal worden en het Zuiden zijne nationaliteit zal veroveren. Haat en dood aan de Yankees!" Hierop omhelsde hij den priester en liet zich blinddoeken; weldra lag hij in het stof, door twaalf kogels getroffen. Hij behoorde tot eene achtenswaardige familie, die voor het grootste gedeelte zeer aan de zaak van het Noorden gehecht is.

— 21 *Aug.* Gec. 93 1/8; Mexiko 3 pCt. 29; Peru 4 1/2 pCt. —; Venez. 3 pCt. 25 3/8, 3 pCt. —; Port. 3 pCt. 46 1/2; Sp. 3 pCt. —, 2 pCt. —; Russ. 4 1/2 pCt. —, 5 pCt. —; Sard. 5 pCt. —.

PARIJS, 20 Augustus.

De keizer heeft aan de weduwe van kapitein *Lavaissière* laten weten, dat hij en de keizerin voortaan voor haar en hare dochter zullen zorgen.

't Valt niet te miskennen, dat men over *Garibaldi* niet zeer gerust is, en te regt. Hij bevindt zich, blijkens de jongste depèches reeds te Catanië, zonder dat men hem den intogt in die stad heeft kunnen beletten. Trouwens, al ware er een genoegzaam aantal troepen geweest, staat het nog zeer te bezien, of deze zich tegen hem gekeerd hadden. Zes à zeven honderd officieren toch hebben te kennen gegeven, liever hun ontslag te zullen nemen, dan tegen *Garibaldi* te vechten en onder de minderen heerscht dezelfde geest, zoodat men de ontmoeting, die reeds heeft plaats gehad, als een misverstand mag beschouwen. *Garibaldi*'s korps zal nu niet weinig versterkt worden door het ontbonden Hongaarsch legioen, terwijl ook in Kalabrië door den Engelschen generaal *Dunne* voor hem geworven wordt. De Ital. marine heeft nu wel eene eerste landing op de Ital. kust belet, maar zal zij

dat op den duur kunnen doen? Naar het schijnt, niet, want zij heeft onze hulp gevraagd, die geweigerd is. En is hij eens in het Napolitaansche, dan bevindt hij zich weldra op het pauselijk gebied, waar ongetwijfeld de bevolking opstaan en zich aan hem aansluiten zal. Hij zal dan alleen onze troepen tegenover zich hebben, maar wat zullen die in gemoede kunnen uitrigten, als hij hun het »Italië vrij van de Alpen tot de Adriatische zee" herinnert? De paus intusschen verwacht, dat zij zich niet zoo sterk tegen den vrijheidsheld zullen aankanten en houdt zich gereed, om op een Spaansch schip Italië te verlaten.

Daar keizer *Napoleon* het eenvoudig middel, om de Rom. kwestie door terugroeping zijner troepen te doen eindigen, nog niet wil aangrijpen, zoekt men naar de redenen, die hem weêrhouden. Thans geeft men het volgende op: Toen in Mei de bekende zamenkomst der bisschoppen te Rome zou gehouden worden, bestond bij de pauselijke regering het voornemen, te dier gelegenheid niet slechts over de onvervreemdbaarheid van het wereldlijk gezag, maar ook over 's pausen eventuelen opvolger te beraadslagen. Keizer *Napoleon* vernam van kardinaal *Morlot*, die den keizerlijken belangen zeer opregt is toegedaan, dat *Riario Sforza*, kardinaal-aartsbisschop van Napels, de persoon was die hoogstwaarschijnlijk, wanneer *Pius IX* kwam te overlijden, in diens plaats den H. Stoel zou beklimmen. Aangezien kardinaal *Sforza* een man van legitimistische beginselen en, als warm aanhanger van het huis van Bourbon, een verklaarde tegenstander van het Fransche keizerrijk is, was *Napoleon III* met deze keus zeer weinig ingenomen. 's Keizers misnoegen werd gedeeld door een aantal Fransche bisschoppen, met kardinaal *Morlot* aan het hoofd. Toen kwam er eene schikking tot stand, krachtens welke de Fransche bisschoppen eenerzijds volkomen vrijheid bekwamen om naar Rome te trekken en deel te nemen aan de groote bisschoppelijke vergadering aldaar, terwijl de Romeinsche kurie van hare zijde beloofde, dat het punt van de aanwijzing eens pauselijken opvolgers onaangeroerd zou worden gelaten. Daar nu de keizer, door toe te stemmen in de reis der Fransche bisschoppen naar Rome, ook stilzwijgend zijne goedkeuring heeft gehecht aan de aldaar afgekondigde onschendbaarheid van 's pausen wereldlijke soevereiniteit, kan hij thans niet ontrouw worden aan de aangegane overeenkomst.

De *Const.* bevat tijdingen uit Orizaba. Daaruit blijkt, dat het hoe langer hoe meer onneembaar wordt; dat de vijand na de les van 14 Junij waarschijnlijk wel niet terug zal komen, maar dat, zoo hij het al waagde, het alleen zou geschieden om aan de bevelen zijner regering te gehoorzamen, maar zonder eenig vertrouwen op welslagen. Onder de liberalen schijnt oneenigheid te heerschen, en men spreekt van de vervanging van *Zaragoza*, die niet langer de verantwoordelijkheid van het opperbevel wil dragen.

Den 22. zullen van Toulon troepen naar Mexiko uitzeilen. Na aankomst der mail te Southampton zullen van Cherburg de overigen vertrekken, die dan naar omstandigheden nog versterking kunnen erlangen. Intusschen is van Teneriffe berigt ontvangen omtrent de aankomst aldaar der in Julij naar Mexiko gezonden troepen. De overtogt was zeer gelukkig geweest en de toestand der troepen had geen oogenblik iets te wenschen overgelaten, men had zelfs geen enkel paard verloren, hetgeen eene groote zeldzaamheid is.

In zekere gemeente had de maire, den gemeenteraad voor de plegtigheid van 15 Aug. oproepende, in de oproepingsbrieven geschreven: *A l'occasion de la fête de S. M.* Een snaak maakte in den raad de aanmerking, dat die letters een nevengedachte verborgen, en dat men eigenlijk daarmeê bedoelde *Sainte Marie.* Hij voegde er bij, dat men alle dubbelzinnigheid had kunnen doen verdwijnen door er een *I* achter te voegen; dan had het duidelijk beteekend *Sa Majesté Impériale.* »Gij vergist u zeer," zei nu een ander lid, »want een leepere dan gij zou er dan uit gelezen hebben: *Sainte Marie Immaculée.*"

Den 15. Aug. is in Algerië de spoorweg van Algiers naar Blidah ingewijd. Toen de hertog van Malakoff eene toespraak van den burgemeester van Blidah wilde beantwoorden, werd hij plotseling door het kanongebulder in de rede gevallen. Hij liet daarom het antwoorden maar in den steek en zei, dat dit de eerste maal was, dat dit geluid hem verdriet deed.

ADVERTENTIEN

*** Ondertrouwd:
B. A. VERHEUL, van Utrecht, Apotheker,
en
M. J. VAN GASTEL.
Rotterdam, 21 Augustus 1862.

*** Getrouwd:
I. G. J. J. MOL,
Med. Chir. et art. obst. Doctor te Hilversum,
en
M. Ph. Th. VAN EIJEN.
Utrecht, 21 Augustus 1862.
Algemeene en bijzondere Kennisgeving.

*** Getrouwd:
G. FORMIJNE, te Utrecht,
en
J. P. A. A. VERWEIJ.
Geldermalsen, 21 Aug. 1862.

*** Getrouwd:
Mr. F. HOOFT GRAAFLAND
en
Jonkvrouwe A. H. DEDEL.
21 Augustus 1862.

*** Getrouwd:
A. J. BOSCH,
Weduwnaar van J. Bentinck, van Deventer,
en
J. M. VAN DORSTEN.
Utrecht, 21 Augustus 1862.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, tot mijne en mijner kinderen en behuwdkinderen bittere droefheid, na een langdurig, doch geduldig lijden, mijne dierbare Echtgenoote MARGARETHA ALIDA WURSTER, in den ouderdom van circa 71 jaren.
Wijk bij Duurstede,
20. Aug. 1862. W. GROENEVELD.
Eenige kennisgeving.

*** Heden overleed, tot mijne diepe droefheid, mijne hartelijk geliefde Zuster, NEELTJE WILLEMINA VAN BEEST, in den ouderdom van 60 jaren.
Utrecht, 20 Augustus 1862.
W. C. VAN BEEST.
Eenige en algemeene kennisgeving.

*** Tot onze diepe droefheid, overleed heden na eene korte ongesteldheid, ons jongste kindje, YDA, in den ouderdom van ruim zeven maanden.
Utrecht, A. G. J. DUMANS.
20 Aug. 1862. C. E. DUMANS—Bresser.

*** Op Zaturdag den 30. Augustus 1862, des namiddags ten 5 ure, zal in het Lokaal van Verkoopingen te Utrecht achter St. Pieter, in het openbaar worden geveild en verkocht:

No. 1. Een HUIS, waarin Slijterij in Sterke Dranken wordt uitgeoefend, staande te Utrecht aan de Westzijde van den Springweg nabij de Marieplaats, wijk E. No. 471; voorzien van een Voorhuis of Winkel, twee Beneden en drie Bovenkamers, alle behangen en gedeeltelijk met Stookplaatsen, Bedsteden en Kasten, Plaats met Secreet, bekluisden Kelder en Zolder.

No. 2. Een HUIS en Erf, staande te Utrecht aan de Westzijde van de Jerusalemsteeg, wijk F. No. 434; voorzien van twee Beneden en drie Bovenkamers, gedeeltelijk behangen en voorzien van Stookplaatsen, Bedsteden en Kasten, Keuken, Kelder, Werkplaats en Zolder.

Breeder bij biljetten en nader onderrigt ten Kantore van den Notaris DUIJFJES te Utrecht.

*** De Notaris J. C. VAN DER HEIJDEN, gevestigd te Mijdrecht zal op Woensdag den 10. September 1862, des voormiddags ten 11 ure, in het Logement *de Zwaan* te Montfoort, ten verzoeke der erfgenamen van de Weduwe *Hendrik Boekraad*, publiek presenteren te verkoopen:

Eenige perceelen uitmuntende **WEI-, HOOI- en BOUWLANDEN**, gelegen in den Heeswijker Polder, gemeente Linschoten, bij het kadaster bekend in sectie G. no. 30—34, 260—263, 270—276, 370, 371, 382—385 en 437, ter grootte van 20 Bund. 63 Roed. 59 El.

En voorts nog eene partij **PAARDEN- en KOEMEST.**

Alles in het breede bij billetten omschreven. De Bouwlanden zullen dadelijk na het ontblooten van den Schoof, en de Wei- en Hooilanden met 1 Januarij 1863 kunnen worden aanvaard, en zullen de kooppenningen moeten worden betaald op 29 October eerstkomende.

Nadere informatiën te bekomen bij bovengenoemde Notaris, ten wiens kantore 8 dagen voor den verkoopdag, de bewijzen van eigendom en de veilconditien ter lezing zullen liggen.

*** Tegen November a. s. of eerder **verlangt** men binnen deze stad **te huren**, een HUIS, bevattende 8 à 9 Kamers, enz. Opgaaf van stand en prijs bij J. BUIJEN VAN WEELDEREN, timmerman, op het St. Janskerkhof.

*** Bij VAN DER GRIFT, onder 's Rijksmunt, zijn weder te bekomen, puik beste **Zeeuwsche AARDAPPELEN**, per mud *f* 2,50 en de 7 kop *f* 0,20.

Mede te bekomen bij VAN DER GRIFT, Gortsteeg of de Haverstraat No. 144.

DAMES HANDWERKEN, GAREN, BAND, enz.

*** De ondergeteekenden verwittigen haren geachten begunstigers, dat door de plaats gehad hebbende vertimmering van hare Winkel, dezen op *Zaturdag 23 dezer zal* **gesloten** *zijn;* terwijl zij de *nieuw getimmerde Winkel*, aan de Kromme N. gracht, wijk F. No. 392, *Maandag 25 dezer zullen* **openen;** door ruime sortering en solide bediening zich verder beleefdelijk aanbevelende.

De Gezusters VAN MUIJDEN & REIJNEKEN.
Utrecht, 21 Augustus 1862.

*** Een HUIS **te HUUR te Vreeswijk**, bevattende vijf Kamers, Keuken, en Kelder, te be-vragen bij H. VAN REENEN.

Op eene Binderij

*** worden gevraagd, liefst ten spoedigste,

vlugge bladvouwers.

Jongens, die met dit werk bekend zijn, of zij die het wenschen te leeren, kunnen beiden evenzeer dienen. — Men adressere zich aan het bureau van dit blad, in persoon, of met franco brieven onder de letters P. K.

*** Een Overijsselsche Burgerdochter P. G., 30 jaren oud, zoekt tegen Nov. eene betrekking als WERK- of LINNENMEID, ook zou zij niet ongenegen zijn als KAMERIER-LINNENMEID; zij is bekend met de Wasch, Naaijen, Mazen, Stoppen etc., alles wat aan eene fatsoenlijke betrekking verbonden is; zij is reeds verscheiden jaren als zoodanig in deftige diensten werkzaam en kan daarvan zoowel als van goed en zedelijk gedrag goede getuigen overleggen. Adres franco No. 254 A de Boekh. A. VAN HOOGSTRATEN en Zn. te 's Hage.

*** Met November **verlangt** men, in eene fatsoenlijke burgerdienst, eene knappe WERKMEID die goed kan koken, en eene TWEEDE MEID, die goed met de wasch kan omgaan.

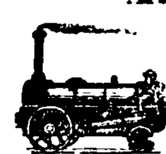
Beide van de Prot. godsdienst en van goede getuigen voorzien. Adres franco, lett. R. aan het bureau dezer Courant.

NED. RHIJN-SPOORWEG.

Uitgifte van Retourbilletten

bij gelegenheid der

Arnhemsche Kermis.

*** Van Dingsdag 26, tot en met Zondag 31 Augustus e.k., worden op alle Stations **Retourbilletten** uitgegeven naar ARNHEM, geldig voor **heen** en **terug** op een en denzelfden dag, of ook den volgenden morgen met den eerstvertrekkenden trein.

Utrecht, DE DIRECTIE.
21 Augustus 1862.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*)

Aug.	Uren	Wind- rigt.	kr.	Barom. op 0°.	Ther F.	Afwijk d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	Opmerkingen
			N. a						
21	2	no.	0.0	758.83	75 2	+ 5.6	0.64	0.	Bewolkt.
	10	n.	0.0	58 46	64.9	+ 5.0	0.94	0.	Bijna helder
22	8	nw.	0.0	56.85	67.6	+ 3.6	0.79	0.	Ligt bewolkt

21 Aug. 's morg. Barometerafwijkingen in afdalende orde: Hartl. 6.1, Falm. + 2 3, Portsm. + 1.8, Hav. + 1.1, Br. — 0.2, Utr. — 0.5, Plym. — 2.0 en Par. — 3.3. Grootste verschil Hartlepool 9.4 mm. boven Parijs.

Prijzen der Effekten.

AMSTERDAM 21 Augustus 1862.

Nederland.					
Werkel. Schuld	2½	pCt.	64$\frac{3}{16}$	64¼	64$\frac{3}{16}$
" "	3	"	76½		
" "	4	"	99¾	99$\frac{13}{16}$	
Amortisatie-Sindikaat.	3½	"	93½		
Aand. Handelm.	4½	"	136		
Spanje.					
Obligatiën	2	"	44¼	44⅜	44¼
" Binnenl.	3	"	48⅜	48¾	48⅝
Portugal.					
Obligatiën	3	"	45$\frac{5}{16}$	45$\frac{7}{16}$	45$\frac{5}{16}$
Obligatien 1856/60	3	"	44¾	44$\frac{13}{16}$	44$\frac{11}{16}$
Rusland.					
Oblig. *Hope & Comp.*	5	"	101¾		
Cert. 1831/33.	5	"	80⅝		
Cert. 1840	4	"	74		
" Orig. 2e, 3e, 4e L.	4	"	74		81⅛
Oblig. 5de Serie.	5	"	81¼	81⅜	
" 6de Serie 1855	5	"	89$\frac{11}{16}$	89¾	
" te Londen	4½	"	88⅜		
" te Londen 1859	3	"	58		
" bij *H. & Co.* 1860	4½	"	88¾		
Inschrijv. in Assig.	6	"	52½		
Polen.					
Aand. 1335 fl. 500		*f*	161½	161¾	
Pruissen.					
Obligatiën	5	"	104½	104¾	104½
Oostenrijk					
Oblig. Metalliek	5	"	51$\frac{5}{16}$	51$\frac{9}{16}$	51$\frac{5}{16}$
" Metalliek	2½	"	26⅛	26$\frac{7}{16}$	26$\frac{1}{16}$
" Rente Amst.	5	"	73⅝	73$\frac{13}{16}$	
" Nat. 1854	5	"	59⅞	60	59⅞
Bankaktiën			720		
Aandeelen 1854			210	210½	210
" 1860			419		
Braziliё.					
Geldl. 1824 £ 100	5	"	99⅛		
Geldl. 1860	4½	"	90$\frac{7}{16}$		
Amerika.					
Venezuela Obligatiën	3	"	24$\frac{13}{16}$		
Obligatien	1½	"	12$\frac{7}{16}$		
Gren. Obligatiën	4½	"	16⅝		
Mexiko Obligatien	3	"	28$\frac{3}{16}$	28$\frac{5}{16}$	28$\frac{3}{16}$
N. Am Obl. C. B.	7	"	79⅝	79⅞	79⅝

Russ. Sprw. volg. 191¼; Oost. Aand. 1839, 300; Fr. Oost. Sp. 130½; Braz. 1858 90$\frac{7}{16}$.

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

BIJVOEGSEL

BIJ DE UTRECHTSCHE COURANT VAN

VRIJDAG 22 *Augustus* 1862, *No.* 200.

KENNISGEVING.

[illegible]FING VAN GASREGTEN.

[illegible]ester en Wethouders der stad *Utrecht* doen te [illegible] door den Raad dier Gemeente in zijne verga[illegible] den 3 Julij 1862, is vastgesteld het volgende

[illegible]RAAD DER STAD UTRECHT,

[illegible]op zijn besluit van den 23 Januarij 1862, om de [illegible] van loopend gas, als niet alleen voor de [illegible]verlichting, maar ook ten gebruike van het alge[illegible]baar gesteld, voor rekening van de Gemeente [illegible]en;

[illegible]egende, dat mitsdien behooren te worden vastge[illegible] regten, verschuldigd voor het genot van het gas [illegible] fabriek, voor het gebruik van de stads toestellen [illegible]noodigd en voor derzelver kosten van aanleg;

[illegible] de artikelen 232, 238, 240 en 254 van de Wet [illegible] 1851 (Staatsblad no. 85):

[illegible] vast te stellen de volgende

VERORDENING tot heffing van regten voor het genot van gas uit de stads fabriek, voor het gebruik van de stads toestellen daarbij benoodigd en voor derzelver kosten van aanleg.

Te beginnen met 1 September 1862, zijn de regten verschuldigd:

[illegible] het genot van gas uit de stads fabriek;

[illegible] berekend per kubieke el; volgens aanwijzing [illegible] den meter, *veertien cent* per kubieke el;

[illegible] berekend voor een straatlantaarnlicht, zijnde [illegible] vleermuisvlam nº. 3, zonder meter, voor elke [illegible] uur in het jaar dat de straatverlichting duurt, [illegible] *gulden vijf en twintig cent* per licht voor een [illegible], gedeelten van een jaar voor een geheel be[illegible]end;

[illegible] berekend voor een ganglantaarnlicht, zijnde een [illegible]bekvlam no. 5, zonder meter, van zonsonder[illegible] tot des avonds elf uur, *dertig gulden en veertig* [illegible] per licht voor een jaar, gedeelten van een jaar [illegible] een geheel berekend; en voor elk uur later dan [illegible] uur, per licht *zestig cent* per maand gedeelten [illegible] de maand voor een geheel berekend.

[illegible]voor het gebruik van de stads toestellen, berekend [illegible]ver een kwartaal of drie maanden, gedeelten van [illegible] kwartaal voor een geheel berekend:

[illegible] van de aanvoerbuizen uit stads geleibuis tot in [illegible] meter, of tot en met den brander in de straat[illegible]lantaarn of in de ganglantaarn, per el lengte, ge[illegible]deelten van de el voor eene geheele berekend;

van 19 streepspijpen, *vier cent.*
" 25 streepspijpen, *vier en een halve cent.*
" 31 streepspijpen, *vijf cent.*
" 38 streepspijpen, *zes cent.*
" 50 streepspijpen, *zes en een halve cent.*

b. van de koperen hoofdkraan;

voor 19 streepspijpen, *vijf cent.*
" 25 streepspijpen, *negen en een halve cent.*
" 31 streepspijpen, *een en twintig en een halve cent.*
" 38 streepspijpen, *negen en twintig en een halve cent.*

c. van den meter;

voor 2 lichten, *vijf en vijftig cent.*
" 3 lichten, *zeven en zestig cent.*
" 5 lichten, *tachtig cent.*
" 10 lichten, *een gulden vijf cent.*
" 20 lichten, *een gulden vijf en twintig cent.*
" 30 lichten, *een gulden zeventig cent.*
" 50 lichten, *twee gulden veertig cent.*
" 60 lichten, *drie gulden twintig cent.*
" 80 lichten, *vier gulden tien cent.*
" 100 lichten, *vier gulden negentig cent.*

Voor de kosten van aanleg van de stads toestellen:

a. van de aanvoerbuizen uit stads geleibuis tot aan het perceel van een particulier, of tot en met den brander in de straatlantaarn of in de ganglantaarn, berekend per el, gedeelten van de el, voor eene geheele berekend;

van 19 streepspijpen, *een gulden tien cent.*
" 25 streepspijpen, *een gulden twintig cent.*
" 31 streepspijpen, *een gulden vijf en twintig cent.*
" 38 streepspijpen, *een gulden vijf en veertig cent.*
" 50 streepspijpen, *een gulden vijf en zestig cent.*

b. van de aanvoerbuizen binnen het het perceel van [illegible] particulier tot aan den meter, berekend per el, gedeelten van de el, voor eene geheele berekend;

van 19 streepspijpen, *twintig en een halve cent.*
" 25 streepspijpen, *vijf en twintig cent.*
" 31 streepspijpen, *dertig cent.*
" 38 streepspijpen, *veertig cent.*
" 50 streepspijpen, *vijf en veertig cent,*

c, voor het bevestigen van den meter;

" 2 lichten, *een gulden.*
" 3 lichten, *een gulden twintig cent.*
" 5 lichten, *een gulden veertig cent.*
" 10 lichten, *een gulden vijf en tachtig cent.*
" 20 lichten, *drie gulden vijftig cent.*
" 30 lichten, *vier gulden vijftig cent.*
" 60 lichten, *zes gulden dertig cent.*
" 80 lichten, *acht gulden vijftig cent.*
" 100 lichten, *acht gulden tachtig cent.*

Art. 2. Voor de straatlantaarn- of de ganglantaarnlichten worden van Stadswege alleen de aanvoerbuizen, met inbegrip van den brander en de kraan, geleverd, de lantaarn en de paal of branche behooren niet onder stads toestellen.

Art. 3. Het jaar, het kwartaal en de maand, in artikel 1 bedoeld, vangen aan op den datum der eerste levering.

Art. 4. Onder het regt van een straatlantaarnlicht zijn begrepen de kosten van het aansteken en blusschen van Stadswege, hetwelk gelijktijdig geschiedt met het aansteken en blusschen van de openbare straatverlichting.

Art. 5. Onder de kosten van aanleg van de stadstoestellen in art. 1, 3º. bedoeld, zijn begrepen de kosten van opruiming, wanneer het gebruik ophoudt, en de kosten van herstelling der openbare straat.

Aldus besloten in eene openbare vergadering van den Raad, gehouden op heden den 3. Julij 1862.

De Burgemeester
(*get.*) W. R. BOER, *Weth.*
De Secretaris,
(*get.*) H. G. RÖMER.

En voorts dat door denzelven Raad in de vergadering van den 7 Julij 1862 is vastgesteld het volgende besluit:

De Raad der stad Utrecht,

Overwegende, dat in de openbare vergadering van den 3 Julij 1862 besloten is tot heffing van regten voor het genot van gas uit de stads fabriek, voor het gebruik van de stads toestellen daarbij benoodigd en door derzelver kosten van aanleg;

Gelet op art. 257 der Wet van den 29 Junij 1851 (Staatsblad nº. 85.);

Besluit vast te stellen de volgende

VERORDENING op de invordering der regten voor het genot van gas uit de stads fabriek, voor het gebruik van de stads toestellen daarbij benoodigde en voor derzelver kosten van aanleg.

Art. 1. Een ieder die verlangt gas te verbruiken van de stads fabriek, doet hiervan, door invulling van het daarvoor bestemde biljet, aangifte bij den ontvanger aan het kantoor van de gasregten.

Art. 2. Elke aangifte moet ten name van een bepaald persoon geschieden, die geacht wordt de aanvrage voor zijne eigene rekening te hebben gedaan. Collectieve aangiften, aangiften in kwaliteit (uitgezonderd die namens openbare besturen gedaan), of aangiften op naam van zedelijke ligchamen worden niet aangenomen. Zij kunnen alleen geschieden door een hoofdbewoner of gebruiker van een perceel, of van een gedeelte van een perceel, waarvoor het gasverbruik verlangd wordt, of door een persoon, die daarbij als bestuurder, beheerder of ondernemer belang heeft.

Art. 3. De Ontvanger geeft van de aangifte ten spoedigste kennis aan de Directie der gasfabriek, die zorgt dat met den meesten spoed de daarvoor benoodigde toestellen worden aangebragt, met opgave aan den Ontvanger van al de elementen tot berekening van de regten voor het gebruik van die toestellen en voor de kosten van derzelver aanleg.

Art. 4. De aangever is verpligt gebruik te maken van stads toestellen uit stads geleibuizen tot en met den meter, of tot en met den brander voor een straatlantaarn- of een ganglantaarnlicht. Het is niet geoorloofd eigen of andere toestellen in de plaats daarvan te bezigen.

De inrigting en aanleg van alle overige toestellen, benoodigd voor de verlichting van een perceel door gas, worden aan den aangever overgelaten en geschieden voor zijne rekening en kosten, door zijne zorg, buiten bemoeijing van de Directie der stads fabriek, die alleen toezigt houdt op de aanhechting derzelve aan stads toestellen.

De aangevers, die ingevolge besluit van den Raad van den 9. Jan. 1862, kosteloos den aanleg van de toestellen tot aan hunne perceelen hebben verkregen, zijn voor zooveel den aanleg dier toestellen betreft, geene regten verschuldigd. Ten opzigte van de regten voor de overige kosten van aanleg zijn zij aan de betaling van regten onderworpen.

Art. 5. Daar de regten alleen voor de gewone kosten van aanleg der stads toestellen berekend zijn, is de Directie der fabriek niet gehouden die toestellen aan te leggen op plaatsen, alwaar die kosten, uithoofde van de moeijelijkheden van het werk, hooger zouden loopen, of gevaar bestaat voor beschadiging van een perceel, welke zij in geen geval voor hare rekening neemt.

Het zal alsdan den aangever vergund zijn zelf de stads toestellen voor eigen risico, mits onder toezigt en met goedkeuring der Directie te doen aanleggen, als wanneer hij geene regten voor de kosten van aanleg zal verschuldigd zijn.

Art. 6. Bij de aanwijzing der plaatsing van de aanvoerbuizen en den meter is de Directie verpligt zorg te dragen, dat daarvan geen misbruik kan worden gemaakt in het nadeel der Gemeente, en is mitsdien de aangever verpligt in die aanwijzing te berusten. Die aanwijzing geschiedt door de Direktie vóórdat met den aanleg der toestellen een aanvang wordt gemaakt, ten einde den aangever in de gelegenheid te stellen zijne aangifte in te trekken, wanneer hij daartegen bezwaar heeft.

De aangever is verpligt genoegen te nemen met de door de Directie aangewezen plaatsing voor een straatlantaarn- of een ganglantaarnlicht en met de branders daarvoor bestemd.

Het straatlantaarnlicht wordt alleen geplaatst op een perceel, waarnaar de toegang van den openbaren weg ten allen tijde openstaat. Het ganglantaarnlicht wordt alleen geplaatst in een perceel, waarin de gasvlam ten allen tijde van den openbaren weg zigtbaar is.

De aangever is verpligt den meter, die altijd onbewegelijk aan eene muur of ander vast ligchaam moet zijn bevestigd, zelf en op eigen kosten af te sluiten en te doen omkleeden of omkasten wanneer de Direktie dit noodig keurt.

Art. 7. De aanvoerbuis wordt tusschen den openbaren weg en den meter voorzien van een hoofd- of afsluitkraan, te plaatsen op aanwijzing der directie.

Art. 8. De aangever is verpligt bij het ontdekken van gebreken of van eenige lekkaadje, hoe gering ook, in de stads toestellen, hiervan ten spoedigste kennis te geven aan den Ontvanger aan het kantoor van de gasregten, die van het ontvangen dier kennisgeving aan den aangever een bewijs afgeeft, met aanduiding van dag en uur waarop zij ontvangen is, en die daarvan ten spoedigste kennis geeft aan de directie, ten einde daarin kosteloos te voorzien, tenzij het mogt blijken, dat het gebrek of de lekkaadje door beschadiging of verkeerde behandeling der toestellen is veroorzaakt, in welk geval de aangever, die verantwoordelijk is voor alle schade, welke op zijn perceel aan de stads toestellen mogt overkomen, gehouden is de kosten van herstel te vergoeden, volgens opgaaf van de direktie, en aan den ontvanger tegelijk met de eerstvolgende betaling van regten te voldoen.

Art. 9. Het regt voor het genot van gas, volgens aanwijzing van den meter berekend, is door den aangever verschuldigd voor de hoeveelheid gas, welke volgens aanwijzing van den meter is verbruikt, sedert de opening van de rekening, of den laatst voorgaanden aanslag op de rekening, welke ten laste van elken aangever door den Ontvanger aan het kantoor van de gasregten wordt gehouden en jaarlijks in de maand Januarij, alsmede bij het ophouden van het gasverbruik of verandering van meter, wordt afgesloten.

Art. 10. De aanslag voor het genot van gas volgens aanwijzing van den meter, geschiedt in den regel eens in de maand over de laatste dertig dagen.

De regten voor het genot van een straatlantaarn- of een ganglantaarnlicht alsmede die voor het gebruik van de stads toestellen, worden telkens ingevorderd na afloop van een kwartaal, maar zijn terstond invorderbaar bij het ophouden van het gasverbruik of verandering van meter.

De Ontvanger kan door Burgemeester en Wethouders gemagtigd worden om de regten over een korteren termijn, dan bij dit artikel bepaald is, in te vorderen.

Art. 11. De Ontvanger laat de regten ten huize der gasverbruikers kosteloos ophalen door plaatselijke beambten, die daarvoor geenerlei gift of belooning mogen aannemen.

Art. 12. De betaling geschiedt tegen overgifte van een aanslagbiljet, aanwijzende hoeveel de aangeslagene verschuldigd is.

De aanslagbiljetten gelden voor kwitantie tot aan de afsluiting van de rekening, als wanneer den belanghebbende eene kwitantie wordt ter hand gesteld. Op de aanslagbiljetten en kwitantien worden de onderscheidene regten afzonderlijk vermeld.

Art. 13. De regten, verschuldigd voor aangiften van buitengewonen of voorbijgaanden aard, ter beoordeeling van den Ontvanger, zoo als voor het gebruik van gas in tijdelijke gebouwen, of plaatsen voor openbare vermakelijkheden, in kermistenten of kramen als anderzins, moeten elken dag worden voldaan.

De Ontvanger is zelfs bevoegd vooruitbetaling van het vermoedelijk bedrag der daarvoor verschuldigde regten, of zekerheid voor de betaling daarvan te vorderen.

Art. 14. Bij de eerste betaling van regten, worden steeds de regten voldaan voor de kosten van aanleg van de stads toestellen.

Art. 15. De verbruikte hoeveelheid gas wordt, op last van den Ontvanger, aan den meter opgenomen door plaatselijke beambten, welke daarvan aanteekening houden.

Art. 16. De aangever is verpligt de met de opname van den meter, of met het onderzoek van de stadstoestellen belaste beambten, zoowel als de beamten der Directie van de stads fabriek ten allen tijde, wanneer zij dit verlangen, daarbij toe te laten.

Art. 17. De aangeslagene, die zich door de opname van den meter bezwaard acht, kan zijne bezwaren daar-

tegen inbreng en bij den Ontvanger aan het kantoor van de gasregten, die eene nieuwe opname daarvan door een ander beambte laat doen.

Art. 18. De meter wordt door de Direktie kosteloos in goed werkenden staat gehouden en geregeld. De aangeslagene, die zich door de aanwijzingen van den meter bezwaard acht, kan, tegen betaling der kosten van vervanging, een anderen meter nemen.

Mogt bij onderzoek van de beambten blijken, dat de aanwijzingen van eenen meter niet naauwkeurig zijn, dan is de aangeslagene van de kosten van vervanging vrijgesteld, doch verpligt een anderen meter aan te nemen.

In ieder geval is de aangeslagene verpligt het regt te betalen volgens de aanwijzing van den meter tot dat die is vervangen.

Art. 19. Wanneer bij de opname van den meter mogt blijken, dat deze ten gevolge van een gebrek of anders, buiten toedoen van den aangeslagene of van zijn huisgenooten, of van de personen in zijne dienst of op zijn perceel toegelaten, niet mogt hebben gewerkt, wordt de verbruikte hoeveelheid gas begroot gelijk te staan met die, bij de laatst voorgaande opname over een zelfde tijdperk aangewezen.

Art. 20. Bij iedere verandering van meter geschiedt de opname van het verbruik.

Art. 21. De aangeslagene, die geen gas meer verlangt te verbruiken, is verpligt hiervan aangifte te doen bij den Ontvanger, die daarvan ten spoedigste kennis geeft aan de Directie. De Directie zorgt, dat de aanvoerbuizen ten spoedigste worden afgesneden en de meter weggehaald.

De aangeslagene blijft inmiddels verpligt het regt voor het verbruik van gas te betalen overeenkomstig de laatste aanwijzing van den meter.

Art. 22. De aangeslagene, die een perceel verlaat of het niet langer gebruikt, is verpligt hiervan aangifte te doen bij den Ontvanger, die daarvan dadelijk kennis geeft aan de Directie.

De Directie zorgt, dat de aanvoerbuizen ten spoedigste worden afgesneden en de meter weggehaald, tenzij de nieuwe bewoner of gebruiker van het perceel met het gasverbruik verlangt voort te gaan en daarvan aangifte doet bij den Ontvanger, in welk geval de nieuwe bewoner of gebruiker geen regt voor de kosten van aanleg van de stadstoestellen verschuldigd is. De meter wordt ten spoedigste opgenomen, en blijft hij, die het perceel verlaat of niet langer gebruikt, verpligt, het regt voor het verbruik van gas te betalen volgens aanwijzing van den meter bij die opname, terwijl het gasverbruik na die opname ten laste komt van den nieuwen bewoner of gebruiker.

Art. 23. Het beschadigen, afbreken, wegnemen of vernielen van de toestellen van den meter door den aangeslagene, zijne huisgenooten, of de personen in zijne dienst of op zijn perceel toegelaten, tengevolge waarvan geen gasverbruik kan worden opgenomen, wordt als ontduiking van regt beschouwd.

Onverminderd de toepassing van de bepalingen der Wet van den 29. Junij 1851 (Staatsblad nº. 85) op de invordering der plaatselijke belastingen en de verpligting tot schadevergoeding voor de beschadigde of vernielde toestellen volgens opgave der Direktie, wordt bij gebrek van aanwijzingen van den meter, in de gevallen bij dit artikel voorzien, het verbruik van gas geschat gelijk te staan met het grootste verbruik, dat gedurende denzelfden tijd sedert de laatste meteropname, door eenen meter van dezelfde soort in de Gemeente is aangewezen, en de aangever dienovereenkomstig voor het regt aangeslagen.

Art. 24. De aangeslagenen zijn ontheven van de betaling van regten voor het gebruik van de stads toestellen verschuldigd, voor den tijd, gedurende welken de stads fabriek, om welke reden ook, hun geen gas mogt kunnen leveren.

Art. 25. De invordering van de regten, bij deze verordening bedoeld, is opgedragen aan den Ontvanger aan het kantoor van de gasregten, die de gelden ten kantore van den Gemeente-Ontvanger overstort.

Aldus besloten in eene openbare vergadering van den Raad, gehouden op heden den 7 Julij 1862.

De Burgemeester
(get.) W. R. BOER, Weth.
De Secretaris
(get.) H. G. RÖMER.

Welke besluiten, naar aanleiding van art. 233 der Gemeentewet, aan de Gedeputeerde Staten van Utrecht, bij schrijven van den 10. Julij 1862, no. 46, zijn voorgedragen.

En eindelijk, dat de heffing der bedoelde regten tot aan het einde van het jaar 1865, is goedgekeurd bij Koninklijk besluit van den 6. Augustus 1862, no. 41.

En is hiervan afkondiging geschied, waar het behoort den 19. Augustus 1862.

Burgemeester en Wethouders voornoemd
N. P. J. KIEN.
Ter ordonnantie van dezelven H. G. RÖMER.

Het **Jaarverslag** door Gedep. St. aan de Prov. St. dezer provincie uitgebragt, bevat o. a. het volgende:

HOOFDSTUK **I.** *Bevolking.* — De bevolking der provincie bestond op 31 Dec. 1861 uit 80345 mannen en 82988 vrouwen, zamen 163,333 personen.

Zij vermeerderde door:

geboorte	met	3016	m. en	2771	v. totaal	5787	personen
vestiging	„	4425	„ „	4688	„ „	9113	„
in 't geheel	„	7441	„ „	7459	„ „	14900	„

Zij verminderde door:

sterfte	met	2010	m. en	2033	v. totaal	4043	personen
vertrek	„	4268	„ „	4598	„ „	8866	„
in 't geheel	„	6278	„ „	6631	„ „	12909	„

En is zij dus vermeerderd met 1163 m. en 828 v., totaal 1991 personen.

Onder de geborenen waren 136 tweelingen. Er stierven 316 personen minder dan in 1860 en er werden 487 meer geboren.

De langverwachte nieuwe bevolkingregisters zijn bij kon. besluit van 3 Nov. 1861, Staatsblad No. 94, met 1 Dec. ingevoerd. Aangezien men in de meeste gemeenten eerst den aanvang van 1862 met het aanleggen van het nieuwe register begonnen is, en bijkans geene enkele gemeente haar register vóór het einde van 1861 kon gereed hebben, zullen wij onze beschouwingen over de invoering en de werking van dien gewigtigen maatregel van inwendig bestuur in ons volgend verslag te borde brengen.

HOOFDSTUK **II.** *Regeling en bestuur van het provinciaal huishouden.* — Het personeel der Prov. Staten bleef onveranderd.

Onder de werkzaamheden der Staten noemen wij het vaststellen der beide begrootingen over 1862, en het goedkeuren der rekening over 1859. Bij de behandeling der begrooting werd o. a. afgestemd een voorstel van den heer *Muralt* tot intrekking der subsidiën aan Kerkgebouwen; een voorstel der komm. om den post geneesk. behandeling van behoeftige lijders bij epidemische ziekten voor memorie uit te trekken.

De rekening over 1860 bedroeg ƒ 74730,55 in ontvangsten, ƒ 70538,87[5] in uitgaaf.

De begrooting voor 1861 bedroeg ƒ 77548,13 in ontvangst en uitgaaf en over 1862 ƒ 76876.09.

HOOFDSTUK **III.** *Huishouding der gemeenten.* — De vaststelling der kiezerslijsten gaf evenmin als de verkiezingen tot eenige geschillen aanleiding.

De gemeente-archieven hebben dit jaar geene aanleiding tot bijzondere opmerkingen gegeven. Overal wordt, zoover bekend, de noodige zorg voor het behoud der archieven gedragen.

De begraafplaatsen verkeeren in goeden staat. Te Amersfoort is een nieuw reglement en een nieuw tarief in werking gekomen. Te Breukelen is de toegang tot de begraafplaats verbeterd. Het onderhoud der begraafplaats te Utrecht geschiedt onder toezigt van den opzigter (ƒ 800) door 2 vaste knechts (elk ƒ 208) en één arbeider. De doodgraver te Zeyst is tevens als buitengewoon veldwachter gekommissioneerd. Sedert 1 Julij 1857 wordt de koninklijke beslissing op de voorstellen van de gemeenteraden tot het heffen van de begrafenisregten jaarlijks verdaagd.; de laatste maal tot 31 Aug. 1862.

De gemeente-inkomsten over 1860 hebben bedragen een totaal van ƒ 990097.71[5] en de uitgaven ƒ 872725.16.

Volgens de raming bedragen de gewone ontvangsten der gemeenten ƒ 834174.43[5], de buitengewone ontvangsten ƒ 105772,43, totaal ƒ 939947.32[5].

De gewone uitgaven ƒ 938340.68[5], de buitengewone uitgaven ƒ 1205.53, totaal ƒ 939546.21[5].

HOOFDSTUK **IV.** *Medische Policie.* — De volksgezondheid in de provincie mogt, even als in het vorige jaar ook in 1861 gunstig worden genoemd; in niet weinige gemeenten zelfs bij uitstek gunstig. De cholera asiatica heeft zich nergens vertoond, één geval te Breukelen uitgenomen; de zoogenaamde inlandsche cholera kwam op vele plaatsen in meerdere of mindere mate voor.

De kwaadaardige keelziekte werd, met uitzondering van ééne gemeente, slechts zeldzaam waargenomen, meestal was de ziekte bovendien niet van zeer ernstigen aard. Typhus heerschte nergens epidemisch. Intermitterende koortsen kwamen bijna overal in meerdere of mindere mate voor. Hier en daar tastte de kinkhoest vrij vele kinderen aan. Mazelen werden op enkele plaatsen gezien, maar gewoonlijk goedaardig.

Met de koepok-inenting was het beter dan in 1860 gesteld. Er zijn in de geheele provincie, zoover bekend is, 2117 kinderen ingeënt. Van 5787 kinderen die in 1861 geboren zijn, is het echter nog niet altijd veel te weinig.

De algemeene gezondheids-policie laat hier en daar nog veel te wenschen over, maar in dit opzigt wordt allengs veel verbeterd. In Loenen heeft men eene aanmerkelijke som besteed tot het dempen van eene stinksloot; riolen en sekreten mogen niet meer in de Vecht uitloopen, maar de sto moet in putten worden bewaard.

De stilstaande sloot in de gemeente de Bilt is schoongemaakt.

De woningen der armen laten nog op de meeste plaatsen veel te wenschen over. Er ontstaat echter allengs meerder streven om ook bij het bouwen van nieuwe woningen voor mingegoeden meer aan de eischen der gezondheidsleer te voldoen; de geldmiddelen der gemeenten zijn veelal niet voldoende om noodige verbeteringen daar te stellen. In de hoofdstad der provincie zijn nog vele slechte woningen, sommige zeer slechte, maar er is in de laatste jaren reeds veel ter verbetering gedaan.

Te Werkhoven zijn eenige daggelderswoningen, die bepaald zijn af te keuren, maar de Kommissie aarzelde de slooping aan te raden, zoolang niet door het bouwen van nieuwe woningen voor huisvesting der daarinwonenden was gezorgd. Eene poging daartoe, door haar bij de Hervormde diakonie gedaan, is ten eenenmale mislukt.

Voor de schoollokalen is in de laatste jaren reeds veel ter verbetering gedaan.

De voeding der arbeidende klasse en der armen liet bij de duurte der meeste levensmiddelen en het grootendeels mislukken van den aardappeloogst in de meeste plaatsen nog al — in sommigen zeer veel — te wenschen over.

In het ziekenhuis te Utrecht zijn eenige verbeteringen aan het materieel aangebragt, die echter weinig afdoende zijn, omdat de gebouwen niet geschikt zijn voor het doel. De hoop, dat tot de oprigting van een geheel nieuw ziekenhuis zou worden besloten, is tot nog toe niet bevestigd geworden.

In dat ziekenhuis waren op 1 Jan. 1861 aanwezig 111 lijders, opgenomen in 1861 632. In behandeling bleven op 1 Jan. 1862 95. In het nosocomium waren aanwezig op 1 Jan. 1861 32, opgenomen zijn in dat jaar 82, overgenomen uit het ziekenhuis 184. Op 1 Jan. 1862 bleven in behandeling 43.

Het St. Elisabeths-gasthuis te Amersfoort bleek ook dit jaar eene voor die stad zeer nuttige inrigting te zijn. De verpleging der lijders is goed; er werden 44 lijders gratis behandeld, van welke 9 zijn overleden.

HOOFDSTUK **V.** *Nationale Militie en Schutterij.* — Het getal der tot de loting der nationale milicie ingeschrevenen bedroeg in 1861 1505. Het door de provincie te leveren kontingent beliep 479.

De sterkte der schutterijen is aktief 987, reserve 695; Die der rustende schutterij aktief 1447, reserve 1317; dus in 't geheel 4446.

HOOFDSTUK **VI.** *Kerkelijke zaken.* Het getal gemeenten der Nederduitsch-Hervormde kerk bedraagt 67, dat der dienstdoende predikanten 83.

De navolgende koninklijke kollaties zijn in deze provincie vervallen: Abkoude, Benschop, Hoogland, Lopik, Lopikerkapel voor de helft, Montfoort, Vleuten en Ysselstein.

Verder heeft men in de provincie 1 Waalsche, 3 Lut., 1 Rem., 1 Doopsgez. en 7 Afgesch. predikanten, en 1 Rem. proponent, die de dienst in Amersfoort waarneemt.

Te Zeyst bestaat eene Moravische broedergemeente met 265 leden. Zij heeft 1 predikant en 2 hulppredikers.

Het Roomsch-Kat. Aartsbisdom van Utrecht telt binnen deze provincie 3 dekanaten (Utrecht, Amersfoort, Montfoort), 41 parochiën, bediend door 41 pastoors, 39 kapelaans en 1 adsistent.

De Oud-Bisschoppelijke Clerezy telt 4 parochiën, 3 te Utrecht, die van St. Marie, St. Gertrudis en St. Jacobus; 1 te Amersfoort, die van St. Gregorius. De Aartsbisschop van Utrecht is tevens pastoor van St. Marie.

Subsidiën zijn verleend aan de navolgende kerkgenootschappen: 1. Aan de Herv. gem. van de Vuursche uit de prov. fondsen ƒ 1900, 2. Aan die van Zegveld ƒ 1000.

HOOFDSTUK **VII.**. *Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.* — In menig opzigt laat zich vooruitgang in het lager onderwijs verwachten, gedeeltelijk reeds bespeuren.

Het lezen is in de scholen op het platte land ook weder dit jaar verbeterd. De schrijfmethode van *Callewaert* is op enkele plaatsen beproefd. Het onderwijs in het rekenen laat in de meeste scholen nog veel te wenschen over. Aangaande het onderwijs in de vormleer valt weinig te zeggen. Het onderwijs in de beginselen der aardrijkskunde en der geschiedenis is over het algemeen voldoende. Het onderwijs in het zingen is op vele plaatsen uitstekend. Aan hulponderwijzers en kweekelingen blijft steeds behoefte bestaan. De normaallessen, te Utrecht gehouden, hebben aanvankelijk doen zien, dat er zich bekwame jongelieden tot hulponderwijzers hebben gevormd. Ook de kweekschool voor aankomende onderwijzers te Amersfoort werkt bij voortduring gunstig, en werd in het afgeloopen jaar door een 20-tal leerlingen bezocht. Behalve te Utrecht en te Amersfoort werd het openbaar onderwijs vooral geroemd te Breukelen Nijenrode, Abkoude Proostdij, Doorn, Houten, Elst, Driebergen, Rhenen, gelijk mede te Kockengen, waar de school echter niet bijzonder heeft gebloeid wegens de vele koortsen die aldaar heerschten. De berigten omtrent den ijver en de bekwaamheid der onderwijzers zijn over het algemeen voldoende. Over het schoolverzuim en voor het vroegtijdig afbreken van het onderwijs wordt hier en daar geklaagd. Van het totaal der schoolgaande kinderen (volgens de Januarij-telling) genoot 33 pCt. kosteloos onderwijs, en bezocht 67 pCt. de openbare school. Het aartsbisschoppelijk seminarie te Driebergen telt 64 studenten, en 4 professoren, behalve den president.

HOOFDSTUK **VIII.** *Armwezen.* De werking der armenwet was in het jaar 1861 weder ongunstig. In genoegzaam alle gemeenten blijft men met de wet weinig ingenomen, slechts in enkele plaatsen, vooral te Utrecht en Amersfoort is men gunstiger voor haar gestemd. De vele klagten, tegen de werking der armenwet aangeheven, vinden haren grond in den druk van het restitutie-stelsel en het niet nakomen harer verpligtingen door de kerkelijke besturen. De grieven tegen het verpligte restitutie-stelsel worden nog vermeerderd door de ligtvaardigheid waarmede sommige gemeente-besturen hen, die elders onderstands-domicilie hebben, in bedeeling opnemen, waarover zich beklagen niet minder dan 18 gemeenten.

Over het algemeen is in den toestand van het armwezen niet veel verandering gekomen. Het ongunstig jaargetijde, de mislukte aardappelenoogst, de duurte der levensmiddelen en het daaraan onevenredig bedrag der arbeidsloonen werkten gezamenlijk of afzonderlijk schadelijk te Benschop, Bunnik, Harmelen, Jaarsveld, Maarsseveen, Maartensdijk, Montfoort, Odijk, Soest, Vreeswijk, Werkhoven en Ysselstein. De ongunstige staat der Zuiderzee-visscherij te Bunschoten, de kwijning der veenderijen te Mijdrecht, het gebrek aan werk gedurende den winter te Wilnis en de kwijning der katoenweverijen te Amersfoort kunnen onder de oorzaken van armoede worden gesteld. De verbeterde gezondheids-toestand, de overvloed van werk worden daarentegen geroemd te Achttienhoven, Baarn, Haarzuilens, Hoenkoop, Kamerik, Linschoten, Polsbroek, Vleuten, Westbroek, Willeskop en Zuylen.

HOOFDSTUK **IX.** *Openbare veiligheid en gevangeniswezen.*— De handhaving der openbare veiligheid was allezins voldoende. De berigten omtrent den ijver en de geschiktheid der gemeente-policie luiden over het algemeen gunstig. Te Utrecht werd geen enkele belangrijke diefstal gepleegd.

De brandbluschmiddelen verkeeren volgens de gemeente-verslagen algemeen in vrij goeden staat.

Ten aanzien der verlichting vallen weinig bijzonderheden te vermelden.

Door den Noordwesterstorm van 30 Junij te Bunschoten en Eemnes, werd aan niet geringe schade aangerigt.

De paalworm heeft zich niet vertoond.

Met genoegen maken wij melding van de schitterende wijze, waarop de liefdadigheid zich ten tijde van den grooten watersnood in Gelderland en Braband deed kennen.

De cellulaire gevangenis te Utrecht is te klein voor de behoefte. Het gedrag der beambten en bedienden was goed.

HOOFDSTUK **X.** *Rijksmiddelen.* — Met inbegrip der provinciale en gemeente-opcenten bragt de grondbelasting op: ƒ 704257.75, het personeel ƒ 605473.34, het patentregt ƒ 112579.41[5], de invoerregten, enz. ƒ 15194.31, de akzijnsen ƒ 910231.00[5], de indirekte belastingen ƒ 981135.08[5], de waarborgregten op goud en zilver ƒ 4907.99[5] en de domeinen ƒ 59053.10[5].

Er zijn in de provincie ontvangen en verzonden 931801 brieven; de opbrengst der postkantoren was ƒ 108720.05.

HOOFDSTUK **XI.** *Waterstaat.* — De rivierstand was in het jaar 1861 lager dan in het voorgaande jaar, waardoor zelfs de scheepvaart belemmerd werd.

Het werk aan de Horden in 1860, uitgesteld, is in 1861, hoewel met moeite, tot stand gebragt.

Door het kollegie van den Lekdijk Bovendams zijn weder verschillende, door dat van den Lekdijk Benedendams geene nieuwe rivierwerken uitgevoerd.

De ijsgang heeft, behalve beschadigingen aan dijken en werken geene schade aangerigt. Bijzonder gelukkig mag deze afloop genoemd worden voor de rivier den Neder-Rijn en Lek.

In den loop van het jaar 1861 zijn de verbeterings-werken aan den Holl. IJssel met zeer veel kracht voortgezet.

De droogmakerij der Tienhoven-Maarsseveensche plassen waarvan de gezamenlijke kosten op ƒ 241,000 zijn geraamd, wordt geregeld voortgezet. Omtrent het plan tot droogmaking der plassen beoosten de Vecht is rapport uitgebragt maar geen beslissing genomen. De werkzaamheden voor de Mijdrechtsche droogmakerij worden voortgezet. Omtrent de bedijking en droogmaking der Vinkeveensche en Proostdijer polders aan de Veldezijde is een

onderzoek ingesteld dat geleid heeft tot de overtuiging dat dit eene mislukte onderneming is; men heeft zich daarom tot den Min. van Binnenl. gewend. Een plan tot bedijking en droogmaking van de polders Wilnis en Oudhuizen Veldesijde, in 1859 opgevat, is nader onderzocht en een ontwerp-reglement ter visie van ingelanden neêrgelegd.

HOOFDSTUK **XII.** *Wegen.* — Voor het gewoon onderhoud van 's Rijks groote wegen der 1. kl. in de provincie Utrecht werd in het jaar 1861 eene som gevorderd van f 43600.— en voor buitengewone vernieuwingen aan die wegen verwerkt *f* 6600.—. Voor de provinciale wegen bedroegen de kosten *f* 12383.33.

In het jaar 1861 is eene nieuwe telegraaflijn daargesteld van Utrecht, via Maarn en Amersfoort, naar Soestdijk.

De aarden baan van den Rijnspoorweg is in goeden staat. Ook op het gedeelte Utrecht—Rotterdam is over het algemeen geen genoegzame hoeveelheid ballast aangebragt; het gedeelte Utrecht—Arnhem is belangrijk verbeterd door het aannemen van een nieuw spoorstelsel.

De werkzaamheden tot aanleg van den centraal-spoorweg werden krachtig voortgezet. De weg loopt van de werkplaats van het station van den rijnspoorweg om de stad, over Catharijne naar Lauwerecht, over de Vecht, de rigting van het fort te Blaauwkapel volgende, door de gemeenten de Bilt, Zeyst en Soest tot Veldlust, en van daar door het Monnikenbosch en de Vlasakkers, naar Amersfoort, met eene brug over de Eem, om verder, door te loopen tot de grensscheiding van Gelderland, onmiddellijk bij het huis de Zandheuvel. Van daar loopt de weg over Nijkerk, Harderwijk en Nunspeet naar den Yssel. Te Utrecht zal het station gemeenschappelijk zijn met dat van den rijnspoorweg. Verder zijn de stations en halten in deze provincie ontworpen aan de Prinsenlaan, tusschen de Bilt en Soestdijk, aan den straatweg tusschen Zeist en Soesterberg en bij Amersfoort.

De onwil van enkelen, om hun grond in der minne af te staan, stoort de maatschappij in haren voortgang, en maakt eene onteigeningswet noodzakelijk.

HOOFDSTUK **XIII.** *Landbouw.* — De gemiddelde temperatuur van het jaar 1861 was iets boven de normale.

In 't algemeen was de opbrengst der landerijen eene gunstige, slechts enkele produkten maakten hierop uitzondering; haver, boekweit, wikken en tabak hebben een goeden oogst geleverd; aardappelen, erwten en boonen hebben een zeer slechten. Eenige nieuwe werktuigen zijn ingevoerd, als te Wijk bij Duurstede een nieuwe dorschmachine uit de fabriek van *Jenken* en te Zuylen een Engelsche dorschmachine. Het telen van paardenhooi werd te Amersfoort ingevoerd.

De stand van den veestapel is gunstiger geworden; daar het sterfte-cijfer 705 een gunstig verschil op de getallen 1234 en 1080 over de jaren 1860 en 1859, blijkt dat de longziekte gestadig afneemt. In het 4e kwartaal van 1861 vertoonde zich echter eene toename en overtrof de sterfte die van het laatste kwartaal 1860 met 74 runderen. In 't geheel zijn ingeënt runderen, waarvan 4 aan de gevolgen gestorven zijn, geheel of gedeeltelijk den staart verloren.

De staat der warmoezerijen was min gunstig. De bloemisterijen waren in voldoenden toestand. Boomkweekerijen hadden veel aftrek.

De boomgaarden zijn bijna geheel mislukt te beschouwen.

Er waren bebouwd met rogge 5888, haver 1428, tarwe 15, boekweit 5787, aardappelen 3870¼, opgaand hout 19, hakhout 6746, boomgaard 1296½, wei- en hooiland 123 bunders.

HOOFDSTUK **XIV.** *Verveening, Jagt en Visscherij.* — De opbrengst der veenderijen was in 1861 aanmerkelijk grooter dan de drie laatste jaren. In de lage veenen werden 9000 vierk. veenstokken meer gemeten dan in 1860, het getal getaxeerde tonnen turf bedroeg ruim 5000 meer. De prijzen der turf waren lager.

In de hooge irreguliere veenen werd ruim 1800 ton turf meer gewerkt dan het vorige jaar. Te Soest was de toename aanmerkelijk.

De staat van het jagtveld was over het algemeen vrij gunstig. Wilde eenden en waterwild was veelal schaarsch. Grof wild en schadelijk gedierte weinig aangetroffen.

De afschaffing van premiën voor het dooden van schadelijk gedierte heeft geen nadeeligen invloed uitgeoefend.

De visscherij op de binnenwateren was gering.

De visscherij op de Zuiderzee heeft in het afgeloopen jaar minder opgeleverd dan in 1860, en verkeert in kwijnenden staat. Bepaaldelijk is de ansjovischvangst geheel ..., ja bijna geheel mislukt. De prijzen waren veranderlijk; zij regelen zich naar de meerdere of mindere omvang der verzendingen, vooral naar Duitschland.

HOOFDSTUK **XV.** *Ambachts- en Fabrieksnijverheid.* — Ten aanzien van de ambachtsnijverheid waren de berigten voldoende. Dankbaar wordt erkend, dat het voor ambachtslieden niet aan werk ontbroken heeft. De bekwaamheid van den ambachtsman in het algemeen laat in dit gewest veel te wenschen over, vooral doordien er door de kinderen niet genoeg gebruik van het onderwijs wordt gemaakt.

De Utrechtsche fabrieks-nijverheid heeft haren roem op de algemeene Nationale tentoonstelling te Haarlem gehandhaafd. Door de 38 inzenders werden, behalve ééne zilveren medaille, 12 bronzen medailles en 7 eervolle vermeldingen behaald.

Vele fabriekanten klagen over gebrek aan bekwaamheid van hun personeel, en schrijven dit mede aan het te vroeg verlaten der scholen toe; verder hebben zij bezwaren tegen de hooge inkomende regten in andere landen, waardoor uitvoer nagenoeg onmogelijk is.

Onder de nieuw opgerigte fabrieken noemen wij de pannen- en tegelbakkerij van van Lier en Co. aan den Vaartschen Rijn te Utrecht, de steenbakkerij van den heer ... te Montfoort en de machinale katoen-spinnerij en weverij van J. W. Mijnssen en Co. te Veenendaal.

Van bijna alle fabrieken luiden de berigten gunstig, behalve de sigarenfabriek en de fabriek van kousen en andere stoffen, die door den Amerikaanschen oorlog, de zeepziederij, die door den akzijns en de brandstoffenbelasting en de zouterijen te Bunschoten, die door de slechte ansjovisvangst, gedrukt werden.

HOOFDSTUK **XVI.** *Handel en Scheepvaart.* — Hoewel het begin van het jaar 1861 door lusteloosheid en matheid werd gekenmerkt, bragt de later gevolgde opgewektheid te weeg, dat de omzettingen in den handel, over het geheel genomen, niet geringer waren dan in 1860.

Te Amersfoort bleef de handel op dezelfde hoogte.

De kleinhandel en winkelnering heeft een ruim debiet gehad.

De binnenlandsche scheepvaart is niet verminderd.

HOOFDSTUK **XVII.** *Inrigtingen in verband staande met de uitoefening van Handel en andere bedrijven.* — De verordeningen op den ijk der maten en gewigten worden behoorlijk gehandhaafd. Het gebruik der maten en gewigten liet altijd nog veel te wenschen over. Meer en meer doet zich de behoefte gevoelen aan den ijk der balansen en bascules.

In den toestand der middelen van vervoer te land en te water kwam geen aanmerkelijke verandering.

Aan het vervoer door middel van stoombooten wordt steeds meerdere uitbreiding gegeven.

Het **jaarverslag** door Burg. en Weth. aan den raad der stad uitgebragt, bevat o. a. 't volgende:

De wettig gedomicilieerde bevolking bedroeg op 1 Jan. 1861 24279 m., 27773 v., totaal 52052.

	M.	V.	Totaal.
Vermeerdering door geboorte in 1861	966	881	1847
Vermeerder. door vestiging in de gem.	1443	1634	3077
Gezamenlijk	2409	2515	4924

	M.	V.	Totaal.
Vermindering door sterfte in 1861.	670	649	1319
Vermindering door vertrek uit de gem.	1061	1398	2459
Gezamenlijk	1731	2047	3778

De wettig gedomicilieerde bevolking bedroeg dus op 31 Dec 1861 24957 m., 28241 vr., totaal 53198. De feitelijke bevolking daarentegen 26816 m., 29059 vr., totaal 55875, waaronder 1258 man garnizoen, 138 gevangenen, 184 in 't krankzinnigengest. en 200 bestedelingen.

HOOFDSTUK **II.** De kiezerslijsten over 1861 bevatten voor de Tweede Kamer 1390, voor de Prov. Staten 1384 en voor den Gemeenteraad 2041 kiezers. Den 16. Julij 1861 heeft de verkiezing plaats gehad van 11 leden van den Gemeenteraad.

In het jaar 1861 werd afgekondigd de volgende door den Gemeenteraad vastgestelde verordening: 1. Verordening ter voldoening aan art. 178 der Gemeente-wet, vastgesteld bij raadsbesluit van 30 Mei 1861. Nog werden door den Raad genomen de navolgende besluiten, welke niet werden afgekondigd: 1. Raadsbesluit van 18 April 1861, houdende vaststelling van een tarief voor het gebruik van lokalen in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht. 2. Raadsbesluit van 18 April 1861, houdende vaststelling eener instruktie voor het bestuur van het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht. 3. Raadsbesluit van 19 December 1861, waarbij werd bepaald, dat de heffing der tol- en jaagpadsgelden aan den Hinderdam en der sluisgelden aan de Nieuwersluis gedurende het jaar 1862 of tot zoolang het nieuwe tarief zal zijn ingevoerd, onder eigen beheer zal worden genomen.

HOOFDSTUK **III.** — *Verschillende onderwerpen betrekkelijk het beheer der gemeente.* Het archief der gemeente, de boekerij en het stedelijk museum worden in goeden staat onderhouden. Ook in het afgeloopen jaar ontving men belangrijke blijken van belangstelling in deze inrigtingen.

De gemeente-begraafplaats blijft in voldoenden toestand verkeeren; die der Israëlieten is thans ook goed.

HOOFDSTK **IV.** *Geldmiddelen.* — De ontvangsten waren geraamd op *f* 776192,00, en hebben werkelijk bedragen *f* 787306,09⁵.

De uitgaven waren geraamd op *f* 776192,00, en hebben werkelijk bedragen *f* 708350,59.

Men mag aannemen, dat de sluikhandel op dezen oogenblik veel verminderd is, en wij vertrouwen dat de onwettige invoer die thans nog plaats heeft uit de gemeente Westbroek en Achttienhoven, alwaar geene belasting op het gedistilleerd wordt geheven, ook eerlang zal ophouden, daar de gemeente-besturen van Westbroek en Achttienhoven, ten gevolge der aangeknoopte onderhandelingen, tot wederinvoering eener plaatselijke belasting op het gedistilleerd hebben besloten. Met uitzondering van IJsselstein, zal alsdan in al de omliggende gemeenten zoodanige belasting worden geheven.

HOOFDSTUK **V.** *Gemeente-gebouwen, kerken en inrigtingen.* In het jaar 1861 zijn geene nieuwe gebouwen opgerigt, met uitzondering van de nieuwe stedelijke gasfabriek, die bijna voltooid is en eene brugwachters-woning bij de Knollenbrug.

Het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen heeft men eindelijk mogen voltooijen. De gebouwen ten dienste der stedelijke administratie en policie en de schoollokalen zijn over het algemeen in voldoenden staat van onderhoud. Een der bouwvallige bogen in de *arca* achter het leesmuseum is in goeden staat hersteld. Het uurwerk op den toren der Geertekerk is hersteld en ingerigt met minuutwijzers.

De wandelplaatsen om deze stad worden voortdurend in netten staat onderhouden. Men is begonnen het bolwerk Lepelenburg tot plantsoen aan te leggen, in verband met eene verandering aan de Maliebaan. Zware iepenboomen aan stads-cingel en het Sterrenbosch moesten ten gevolge eener ziekte gerooid worden.

In het afgeloopen jaar is men wederom voortgegaan met het vernieuwen van eenige bestratingen met nieuwe quenast-keijen, en het verbeteren der aftogten aan de grachten; terwijl andere straten met oude keijen en klinkers zijn hersteld. Voor de wasch- en badinrigting aan de kade is een trottoir aangelegd. Aan de Oude Gracht zijn verscheidene nieuwe ijzeren trappen, in de Stroosteeg en Eligensteeg nieuwe ijzeren pompen daargesteld. De straatweg van Utrecht naar Vreeswijk wordt in goeden staat onderhouden.

Aan de Jeremie, is eene geheel nieuwe ijzeren ophaalbrug gemaakt en die aan de Waardbarrière wordt vernieuwd.

Al de vaarten en grachten werden voortdurend op de voorgeschreven diepte gehouden, terwijl de jaagpaden, sluizen enz. in behoorlijken toestand verkeeren.

HOOFDSTUK **VI.** *Medische Policie.* — Volgens het verslag der plaatselijke kommissie van geneeskundig toevoorzigt, is het jaar 1861 ten opzigte van den algemeenen gezondheidstoestand voortreffelijk geweest. Het getal zieken was over het algemeen klein, geene epidemie is voorgekomen en de sterfte was gering.

In de eerste maanden van het jaar was het getal zieken middelmatig, in den zomer en de herfst was het aantal gering.

Gedurende het jaar 1861 heeft de komm. ter bev. der koepokinenting 491 gratis inentingen verrigt. De inspektie der scholen is weder even als vroeger geregeld geschied.

In het ziekenhuis der Diakonessen-inrigting bleven op 1 Jan. 1861, 39 zieken in behandeling; gedurende dat jaar zijn er 65 opgenomen, zoodat te zamen 104 personen werden verpleegd. Daarvan bleven op 1 Jan. 1862, 55 zieken in behandeling.

Op 1 Jan. 1861, waren er in het ziekenhuis 112 zieken; in dat jaar zijn opgenomen 631 personen, verpleegd 743, waarvan 510 personen hersteld en 111 overleden zijn en op 1 Jan. 1862, 122 zieken in behandeling bleven. In het akademisch gasthuis waren op 1 Jan. 1861, 34 zieken; gedurende dat jaar zijn opgenomen 80 personen, dus te zamen 114, waarvan 87 hersteld, 4 naar het ziekenhuis overgeplaatst, 2 overleden en 21 op 1 Jan. 1862 onder behandeling gebleven zijn.

In het Nederlandsch gasthuis voor behoeftige en minvermogende ooglijders waren op 1 Jan. 1861 aanwezig 45 personen. Gedurende dat jaar zijn opgenomen 246 personen dus te zamen verpleegd 291, daarvan zijn er 8 niet, 82 wel verbeterd, 183 hersteld vertrokken, geen enkel gestorven en dus den 1. Jan. 1862 nog 18 personen onder behandeling gebleven.

De belangrijke verbouwing van het krankzinnigen-gesticht is in 1861 voltooid. Op 1. Jan. 1861 waren aldaar in behandeling gebleven: 171 patienten. Gedurende dat jaar werden opgenomen 78, en dus zijn verpleegd 240 patienten. Er vertrokken 65 en bleven alzoo op 31 Dec. 1861 in behandeling 184 patienten.

Het badhuis aan de Rijnkade verkeert in voldoenden toestand. Gedurende het jaar 1861 zijn aldaar 4070 baden genomen.

De gezondheids-komm. zette voort hetgeen door haar in vorige jaren was verrigt, en heeft zich bovendien bezig gehouden met een onderzoek omtrent den toestand van den grond, met een grondboor van den heer Jenken.

De toestand van de woningen der behoeftige burgers was veelal zeer ongunstig.

De komm. vestigt de aandacht 1° op verglaasde ijzeren pannen, waarvan het glazuur lood en arsenicum bevat. 2. Op het gebruik van vertinsel, dat niet onaanzienlijke hoeveelheden lood bevat, en, op metalen vaten gebezigd, waarin spijzen worden toebereid, aanleiding tot vergiftiging zou kunnen geven.

Uit de opgaven van het Kon. Met. Instituut blijkt:

1. Dat de gemiddelde temperatuur van het jaar 1861 iets boven de normale was. 2. Dat Jan., Aprilen Mei beneden, maar Febr., Maart, Junij, Julij, Aug., Okt., Nov. en Dec. boven de normale temperatuur was. 3. Dat de gemiddelde barometerstand van het jaar iets boven den normalen was, terwijl de onderscheidene maanden in dit opzigt verschillende afwijkingen opleveren. 4. Dat de hoeveelheid regen meer was dan in 10 voorgaande jaren, Jan., Febr., April, Julij, Aug., Okt. en Dec. onderscheidden zich door eene geringe hoeveelheid; Maart, Junij, Sept. en Nov. door eene grootere dan gewoonlijk.

HOOFDSTUK **VII.** *Nationale Militie en Schutterij.* Aan deze gemeente is opgelegd een kontingent van 156 man.

De geheele sterkte der Schutterij bedroeg op 31 Dec. 1861, 1298 man, waarvan aktief 769 man, reserve 529.

In de maand Oct. werd het bat. geïnspecteerd door den gen.-maj., bevelhebber in de 4. mil. afd., en het heeft bij die gelegenheid zoozeer diens tevredenheid mogen verwerven, dat hij een zeer gunstig rapport over de Utrechtsche schutterij aan den min. van oorlog heeft uitgebragt, waardoor aan de verdiensten van den maj.-komm., op nieuw regtmatige hulde werd toegebragt.

De officieren en onderofficieren gaven ook van hunne zijde blijken van ijver. Door de officieren is eene scherpschutters-vereeniging onder den naam van „Voorwaarts" opgerigt.

Het muziekkorps onder de leiding van den heer *C. Coenen* geeft voortdurend stof tot tevredenheid.

HOOFDSTUK **VIII.** *Kerkelijke zaken.* — Veranderingen in het getal der bestaande kerkgenootschappen en der gemeenten of geestelijken zijn ons niet bekend geworden.

Er zijn vermaakt door Jonkvr. Bars. *van Lijnden*: aan de Nederd. Herv. Diak. scholen, en aan de inrigting voor diakonesssen in Nederland, ieder een legaat van ⅓ in een kapitaal rentende wekelijks *f* 5.—; aan de Waalsch-Herv. en Ev. Luth. diakoniën van een kapitaal rentende wekelijks *f* 4.—; aan de armen der Doopsgez. gem. een legaat van ½ van een kapit., rentende jaarlijks *f* 50.—; aan het patronaatschap onder het bestuur der Vrouwen-vereeniging ter bev. van werkzaamheid en welstand een legaat van een kapitaal rentende jaarlijks *f* 75.—; aan de armen der Israël. gem. een legaat van een kapit. rentende jaarlijks *f* 25.—; aan die der Remonstr. een legaat van ½ van een kapit. rentende jaarl. *f* 50.—; aan de Maatsch. van Moederl. Liefdadigheid een legaat van ½ van een kapit. rentende jaarlijks *f* 75.—; aan de diak. der Ned. Herv. gem. een legaat van een kapit. rentende wekelijks *f* 7.—; aan de R. Kath. armen een legaat van een kapit. rentende wekelijks *f* 3.50 en aan de Oud R. Kath. armen een legaat van een kapit. rentende wekelijks *f* 1.00. Al deze legaten zijn met vruchtgebruik bezwaard.

Door Mr. *P. Verloren van Themaat*: 1. Een legaat groot *f* 500.— aan het Ambachts-Kinderhuis en 2. een dito aan de Nederd. Herv. Diak. scholen alhier.

Door vrouwe *P. Mulder*, echtgen. van *H. de Cool* een legaat van *f* 600.—, met vruchtgebruik bezwaard aan het R. Kath. weeshuis. Door *L. F. de Bruyn* een legaat van *f* 2000.— aan het R. Kath. armbestuur en een van *f* 2000.— aan de beide R. Kath. weeshuizen. Door *W. van Soes* een legaat van *f* 500.— aan het R. Kath. Paroch. armbestuur.

HOOFDSTUK **IX.** *Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.* — Er zijn voor het lager onderwijs 6 openbare en 47 bijzondere scholen. De openbare werden bezocht door 1520, en de bijzondere door 5259 leerlingen; dus zamen 6779, en wel 3664 jongens, 3113 meisjes. Volgens de opgaven der wijkmeesters zouden slechts 148 kinderen tusschen de 6 en 12 jaren de scholen niet bezoeken; terwijl het geheele getal kinderen van dien leeftijd bedraagt 2715 jongens en 2591 meisjes; van deze genieten alleen 94 j. en 90 m. huisonderwijs.

Het getal hoofdonderwijzers was 42, hoofdonderwijzeressen 12, hulponderwijzers 94, hulponderwijzeressen 28, en kweekelingen 64.

Over 't algemeen is de toestand der lokalen voldoende, van de meesten zelfs gunstig. De bezoldiging van het onderwijzend personeel aan de openb. scholen is gebleven als het vorige jaar.

De kosten van het onderwijs bedroeg *f* 19247,05½; waarvan *f* 5932,23 uit de schoolgelden gevonden werd; terwijl ten behoeve der stads vrije bewaarschool werd bijgedragen *f* 1231,83.

In het laatste jaar is er geene verandering gekomen in de vakken op de technische school onderwezen. Aan den kursus 1860/61 hebben deel genomen 43 leerlingen, terwijl hun getal thans 37 bedraagt.

Aan de inrigting van onderwijs voor den arbeidenden stand hebben den kursus 1861/62, bijgewoond 54 leerlingen.

Aan de Stedelijke zangschool bedroeg het aantal leerlingen op 31 Dec. 1861 37.

De zwemschool telt 770 leden.

Er werden 23320 baden gebruikt.

De Scherm- en Gymnastiegezelschappen hier ter stede verkeeren in bloeijenden toestand; zij tellen te zamen 338 leden.

Het getal bewaarscholen is 10 met 1704 kinderen. Op 31 December 1861 bedroeg het aantal leerlingen 62.

De Akademische inrigtingen en verzamelingen bevinden zich over het algemeen in eenen goeden staat. Van de Akademische bibliotheek wordt een nuttig gebruik gemaakt.

De Akademische kruidtuin is verrijkt met eene plantenkast; terwijl de planten systematisch geschikt werden; de tuin is in dit jaar voor het publiek opengesteld. Het scheikundig laboratorium handhaaft den eenmaal verkregen roem.

Het aantal studenten bij den Rector Magnificus ingeschreven bedroeg op 31 December 1861 als volgt:

		Alhier Studerende.	Elders Studerende.	Te zamen.
In de fakulteit der	Letteren	15	„	15
„	Geneeskunde	67	1	68
„	Wis- en Natuurk.	13	„	13
„	Godgeleerdheid	190	9	199
„	Regtsgeleerdheid	165	9	174
		450	19	469

De Hoogeschool herdacht dit jaar haar 225-jarig bestaan, waarbij vele feesten plaats hadden.

Het aantal kweekelingen aan 's Rijks Kweekschool voor Militaire geneeskundigen bedraagt 79, zijnde voor de landmagt 30, voor de zeemagt 11, en voor Oost-Indië 38.

Het aantal officieren bij die school werkzaam is 12, waarvan 10 leeraaren en 2 met het toezigt over de kweekelingen belast zijn.

De afdeeling zeevaart van het Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut gaf twee belangrijke werken uit, als, onderzoekingen met den zee-thermometer en zeilaanwijzingen van Australie naar Java. De andere afdeeling ging voort met het uitgeven van haar jaarboek. De magnetische waarnemingen zijn met grooter juistheid kunnen gedaan worden, in het opgerigte ijzervrij gebouwtje.

Bij het einde des jaars 1861 telde het Utrechtsch genootschap 4 honoraire, 59 buitenlandsche en 496 gewone leden.

In den toestand van het Departement Utrecht der maatschappij tot Nut van het Algemeen is in 1861, geene verandering gekomen. De inrigtingen onder haar toezigt zijn in bloeijenden staat, maar het aantal leden is afnemende.

In het jaar 1861 is het aantal leden van het Natuurkundig gezelschap met 6 verminderd.

De Nederlandsche maatschappij tot bevordering der geneeskunde telt 47 gewone en 4 buitengewone leden.

Het Utrechtsch departement der Nederlandsche maatschappij tot bevordering der Pharmacie telt 32 leden.

Het getal leden der maatschappij tot bevordering van nijverheid onderging in 1861, geene noemenswaardige verandering.

Het getal leden der vereeniging tot bevordering van nuttige kennis is in het afgeloopen jaar tot 450 gestegen.

De afdeeling Utrecht der maatschappij tot bevordering van toonkunst verkeert in goeden toestand, ofschoon het ledental niet is toegenomen.

Het leesmuseum bleef in bloeijenden toestand. Behalve de boeken en brochures lagen er op het leesmuseum 37 dagbladen en 200 tijdschriften ter lezing. Op ultimo Dec. 1861 bedroeg het aantal leden 331, waarvan 232 gewone en 99 buitengewone.

Het collegium musicum verkeert in voldoenden toestand, zijnde de koncerten geregeld gegeven. Het aantal leden is hetzelfde gebleven als in 1860. Door sommigen wordt eene verandering noodig geacht, ten einde het bestaan dier inrigting te verzekeren.

Het genootschap Kunstliefde verkeert voortdurend in bloeijenden toestand.

Op de stads-scholen van teeken- en bouwkunde maakten van het onderwijs gebruik 345 leerlingen. Op de bijzondere teekenschool 299 leerlingen.

HOOFDSTUK X. *Armwezen.* — Door de stads aalmoezenierskamer, werd medegedeeld, dat in 1861 uit de Rijks gestichten voor weldadigheid ontslagen werden 111 personen, daaraan heeft zij ten koste gelegd *f* 2248,98^{5}, terwijl zij haar in de koloniën *f* 52.— per hoofd kosten.

Het getal bedeelden bedroeg 792 waarvan 287 het geheele jaar en 505 tijdelijk; er werd in 't geheel besteed: voor gebouwen enz. *f* 1741,86^{5}; aan bedeeling *f* 21321,44; zij ontving *f* 23067,44.

De 14 besturen voor huiszittende armen, (litt. *b* art. 2) bedeelden onafgebroken 5351, tijdelijk 4917, en dus gezamentlijk 10268 personen.

Zij gaven uit *f* 97366.68^{5}. Zij ontvingen *f* 67809.17^{5}.

De 15 besturen voor huiszittende armen, (litt. *e* art. 2) ondersteunden onafgebroken 728, tijdelijk 430 en dus gezamenlijk 1158 personen. Zij gaven uit *f* 9933.68^{5} Zij ontvingen *f* 810.05.

De vereeniging van den H. Vincentius de Paulo bezocht vast 103 personen en tijdelijk 16. Zij gaf uit *f* 2041.89^{5}.

De vrouwenvereeniging Tabitha, ondersteunde 80 personen. Zij gaf uit *f* 868.66.

De komm. tot spijsuitdeeling aan minvermogenden gaf uit, voor onderstand van allerlei aard, vooral aan portiën soep *f* 7314.51^{5} en ontving *f* 6740.70.

De maatschappij van moederlijke liefdadigheid, ondersteunde 100 kraamvrouwen; zij gaf uit *f* 1503.08^{5}. Zij ontving *f* 1534.80^{5}.

De 6 godshuizen, behoorende tot de instellingen van weldadigheid, bedoeld bij letter *b* van art. 2 der wet gaven uit *f* 34139.77 en ontvingen *f* 3360.00^{5}.

De 9 godshuizen, behoorende tot de instellingen van weldadigheid, bedoeld bij letter *c* van art. 2 der wet, gaven uit *f* 19693.34.

Het ambachtskinderhuis ondersteunde 40 kinderen. Het gaf uit *f* 6206.25 en ontving *f* 6241.17.

Het ziekenhuis der Diakonessen, verpleegde 21 lijders; het ontving *f* 9395.52^{5}. — In het Nederl. gasthuis voor minvermogende en behoeftige ooglijders was het getal der verpleegden 291; het gaf uit *f* 7634.02^{5} en ontving *f* 5080.66. — Het geneeskundig gesticht voor krankzinnigen gaf uit *f* 20.437.99. — De vrouwenvereeniging tot bevordering van werkverschaffing gaf werk aan 115 personen; zij gaf uit *f* 432.42 en ontving *f* 671.70.

De bank van leening ontving aan renten en boni *f* 17897.37 gaf uit *f* 11800.00; zoodat de winst bedroeg *f* 6097.37 van welke som *f* 4573.03 aan het weeshuis en *f* 1524.34 aan de stads aalmoessenierskamer kwam. — De 8 zieken- en begrafenisbussen hadden 3446 deelnemers; zij ontvingen *f* 22726.82 en gaven uit *f* 18728.33^{5}. — In de spaarbank werd geplaatst eene som van *f* 92517.40 en teruggevraagd *f* 76915.14; het reservefonds bedroeg *f* 18501.55. — De Stevens-fundatie verkeerde in goeden toestand. — De hulpbank leende aan 356 personen eene som van *f* 27,780.— De Nederl. vereeniging tot afschaffing van sterken drank bestond uit 615 leden. — De drie maatschappijen tot verbetering der woningen van arbeidenden en minvermogenden verkeeren in gunstigen toestand en werken goed.

HOOFDSTUK XI. *Gemeente-Policie.* — In den toestand der policie, is geene verandering gekomen.

De verlichting bij nacht was over het algemeen voldoende. De minder gunstige toestand in de meeste der buitenwijken, zal door het in werking treden der nieuwe Gemeente-gasfabriek veel verbetering ondergaan.

De brandbluschmiddelen werden in goeden staat en voltallig gehouden.

HOOFDSTUK XII. *Landbouw.* — De algemeene toestand van den landbouw in deze gemeente was voldoende; de hooge koop- en huurwaarde der landerijen blijft stand houden. De oogst was niet zoo ruim als in vorige jaren; doch alleen die der aardappelen kon als mislukt beschouwd worden. Het winterkoren gaf eene middelmatige opbrengst; de haver en boekweit hebben eenen zeer voordeeligen oogst gehad, de erwten eenen middelmatigen, terwijl de boonen genoegzaam als mislukt te beschouwen waren. De aardappelziekte had zich dit jaar bijna overal vertoond; de vrucht bleef daardoor klein en miste haren natuurlijken wasdom.

De bloemisterij, de warmoezerijen, de boomkweekerijen en de houtteelt bevonden zich in eenen gunstigen staat.

De hier gevestigde afdeeling van het genootschap voor landbouw en kruidkunde telde ongeveer 300 leden tot de afdeeling Utrecht behoorende. In den loop van den zomer heeft eene tentoonstelling van bloemen en planten plaats gehad.

HOOFDSTUK XIII. *Verveening, jagt en visscherij.* — Gedurende het jaar 1861 zijn ingekomen 129 aanvragen ter bekoming van jagt- en visch-akten en 119 ter bekoming eener kostelooze vergunning tot uitoefening der visscherij.

HOOFDSTUK XIV. *Ambachts- en Fabrieknijverheid.* — Ook in 1861 was de toestand van de ambachts-nijverheid gunstig, maar de bekwaamheid der ambachtslieden liet veel te wenschen over, vooral veroorzaakt door het te spoedig verlaten der scholen door de kinderen; de inrigting van onderwijs aan den arbeidenden stand bewees echter goede diensten; er namen echter slechts 54 leerlingen aan de lessen deel, terwijl van het onderwijs in 't machine-teekenen 44 leerlingen gebruik maakten.

De invoering van de schoolpligtigheid had welligt in dien ongunstigen toestand eenige verbetering kunnen brengen, thans echter verlaten de kinderen op hun 10. of 11. jaar de school, om 20 à 30 centen per week te gaan verdienen, en later wanneer hunne ligchamelijke krachten hen in staat zouden stellen, om met ernst het ambacht hunner keuze aan te grijpen, hebben zij bereids al datgene wat zij in hunne prilste jeugd leerden en hetgeen zoo zeer te stade zoude gekomen zijn. Bij het ni[illegible] der schoolpligtigheid, bij het gemis aan ambacht[illegible] bij het vooruitzigt dat de spoorbanen vele menschen zullen vragen, verwachten wij nog weinig verbetering

In het jaar 1861 zijn geene nieuwe fabrieken [illegible] als eene nieuwe pannen- en tegelbakkerij van de[illegible] *van Lier en Comp.* De afgebrande molen van [illegible] *Fock*, is tot heden niet weder opgebouwd.

De toestand der fabriek-nijverheid was over 't a[illegible] gunstiger dan in 1860. Men verneemt dat hier e[illegible] plaats zal gevestigd worden voor eene maatsch. v[illegible] weg-materieel.

De klagt over de mindere bekwaamheden bleef [illegible] fabrieken bestaan, niettegenstaande de gunstige [illegible] te dezen opzigte van de technische school.

HOOFDSTUK XV. *Handel en Scheepvaart.* — 't algemeen was de toestand van den handel gu[illegible] schoon de grossiers klagen over de konkurren[illegible] Kommissionairs.

De markten van oude kleeren en oud ijzer zijn [illegible] Raadsbesluit met 1 Jan. 1862 van hare oude stand[illegible] verwijderd en naar de zuidzijde van het gebouw [illegible] sten en wetenschappen overgebragt; de ruimte is [illegible] perkt en geeft daardoor somtijds aanleiding tot he[illegible] van bezwaren. De kaasmarkt, waar voortdurend [illegible] kleinhandel wordt gedreven, is tengevolge der ve[illegible] van de markten van kleederen en oud ijzer, insge[illegible] 1 Jan. 1862, verplaatst naar het plein achter de g[illegible] en kleerenkramen in de rigting van de Maria-p[illegible] de Boterstraat.

In het jaar 1861 zijn alhier ter markt aangebragt [illegible] mudden aardappelen, 94848 ponden gras- en h[illegible] 18963 ponden weiboter, 14315 mudden rogge, 26[illegible] den garst, 17036 mudden haver, 69206 mudden [illegible] 4861 mudden koolzaad, 23131 mudden boekweit, [illegible] den hennipzaad, 970 witte boonen, 435 mudden [illegible] boonen, 2095 mudden duivenboonen, 1534 mudde[illegible] erwten, 209 mudden graauwe erwten, 3,515,000 [illegible] hooi, 4152 mudden appelen, 25 mudden peren, [illegible] ponden kersen, 1952 paarden boven de 3 jaren, 84[illegible] de 3 jaren en 313 veulens; 11370 rund. boven de [illegible] 4242 rund. beneden de 2 j., 1185 schapen, 97[illegible] ren, 387 vette varkens, 3907 magere varkens, 7[illegible] gen, 5 stuks zalm, 1 stuk ijlbot, 934 stuks k[illegible] 39868 stuks schelvisch, 36303 stuks tong, 15[illegible] schol, 781 stuks tarbot, 21 stuks griet, 34390 st[illegible] ren, 86 stuks knorhanen, 13 stuks steur, 22 st[illegible] 970 stuks bot, 22 stuks krabben, 3 stuks elft, [illegible] tinter, 145 bennen spiering, 2773 ponden ri[illegible] 122216 stuks haring, 584 stuks gerookte tinter, [illegible] gerookte schol, 512 stuks gedroogde schol, 720 [illegible] droogde schelvisch, 2 ton gezouten schelvisch, [illegible] versche bokking, 9370 stuks gerookte bokking.

Er werden in het afgeloopen jaar binnen de[illegible] gelost 2257 schepen, voerende te zamen 115842 sche[illegible]

Aan de Weerdsluis werd aan sluis- en br[illegible] vangen *f* 11783.69 en te Vreeswijk *f* 9722.61.

HOOFDSTUK XVI. *Inrigtingen in verband met de uitoefening van handel en andere bedrijven.* [illegible] bootdienst tusschen Utrecht, 's Hertogenbosch en [illegible] heeren G. J. Schutte en Co. hebben opgehouden.

Er is koncessie verleend voor eene stoombootdi[illegible] Amsterdam en Utrecht, en voor eene stoom[illegible] tusschen Utrecht en Vreeswijk, welke nog niet [illegible] zijn; alsmede voor eene stoombootdienst tusschen [illegible] dam, Utrecht en Nijmegen, welke eenige [illegible] werking is — Er is tegenwoordig ook in we[illegible] beurtveer op Middelburg.

Een wagendienst tusschen Hilversum en Ut[illegible] 1861 aangevangen.

Van het station Utrecht zijn met het Rh[illegible] voerd 218015 personen, 8032807 Ned. pond. g[illegible] rijtuigen, 52 paarden en 8349 stuks Slagtvee.

De opbrengst bedraagt van reizigers *f* 224,[illegible] goederen *f* 44,540,92 en de overige opbrengst was *f* [illegible] in 't geheel *f* 277,322,63.

Aan het Rijks-telegraaf-kantoor te Utrecht [illegible] zonden 7801 telegrammen; ontvangen 7973 te[illegible] De opbrengst was in binnenl. verkeer *f* 397[illegible] 't geheel *f* 4981.83^{5}.

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZO[illegible]